KUMMISSJONI NAZZJONALI
PERSUNI B'DIŻABILITÀ

RAPPORT TA' ĦIDMA 2010

www.knpd.org

Rapport ta' Ħidma **2010**

Kummissjoni Nazzjonali
Persuni b'Diżabilità

Pubblikazzjoni:
Kummissjoni Nazzjonali
Persuni b'Diżabiltà
Bugeia Institute
Braille Street
Santa Venera
Tel: 2278 8555
Fax: 2278 8490
Sms: 7978 8555
Email: helpdesk@knpd.org

www.knpd.org

ISBN No: 978-99909-71-50-7

Dan ir-rapport jista' jinkiseb minn fuq il-websajt tal-KNPD
u fuq awdjo bil-Malti mill-uffiċini tal-KNPD.
Sommarju faċli biex taqra jista' jinkiseb ukoll mill-websajt tal-KNPD.

An English version of this report is available
on the KNPD website or from the KNPD offices.

L-impenn

Il-Kummissjoni Nazzjonali Persuni b'Diżabilità timpenja ruħha biex is-soċjetà Maltija tkun waħda inklussiva, b'mod li l-persuni b'diżabilità permezz ta' opportunitajiet indaqs fl-oqsma kollha tal-ħajja jilħqu l-milja tagħhom bħala bnedmin li jgawdu minn kwalità ta' ħajja għolja.

Fit-twettiq ta' dan l-impenn, il-KNPD taħdem biex is-soċjetà telimina kull forma ta' diskriminazzjoni diretta jew indiretta kontra l-persuni b'diżabilità jew il-familji tagħhom filwaqt li tipprovdilhom l-għajnuna u l-appoġġ meħtieġ.

Il-Kummissjoni Nazzjonali Persuni b'Diżabilità

1.1 It-Twaqqif tal-KNPD

Il-Kummissjoni Nazzjonali Persuni b'Diżabilità twaqqfet għall-ewwel darba fit-3 ta' Novembru 1987, meta l-Ministru għall-Politika Soċjali ta' dak iż-żmien, l-Onor Dr Louis Galea, kien għamel stqarrija parlamentari li fiha ħabbar li kien ħatar l-ewwel membri ta' din il-KNPD.

Fl-10 ta' Frar 2000, il-KNPD twaqqfet uffiċjalment, din id-darba skond l-Att Nru. 1 tas-Sena 2000, il-Liġi Opportunitajiet Indaqs (Persuni b'Diżabilità). F'din l-istess liġi ġew stabbiliti l-għanijiet tal-KNPD li huma li:

- tidentifika, tistabbilixxi u taġġorna kull prinċipju ta' eżekuzzjoni nazzjonali li sew direttament u sew indirettament ikollu x'jaqsam ma' affarijiet ta' diżabilità;
- tidentifika l-ħtiġijiet ta' persuni b'diżabilità, tal-familji tagħhom u ta' korpi volontarji li jkunu jaħdmu fil-qasam tad-diżabilità u tieħu dawk il-passi kollha meħtieġa, jew tipproponi miżuri xierqa, sabiex kemm jista' jkun tipprovdi għal dawk il-ħtiġijiet;
- tiżgura li kull programm tal-Gvern li jkun jolqot l-affarijiet u l-interessi ta' persuni b'diżabilità, tal-familji tagħhom u ta' korpi volontarji li jkunu jaħdmu fil-qasam tad-diżabilità, jitwettaq skond il-prinċipji ta' eżekuzzjoni nazzjonali dwar affarijiet li jkollhom x'jaqsmu mad-diżabilità;
- tiżgura li jkun hemm il-koordinazzjoni meħtieġa bejn id-Dipartimenti u l-aġenziji kollha tal-Gvern fit-twettiq ta' miżuri, servizzi jew inizjattivi li jiġu proposti mill-Gvern jew mill-KNPD minn żmien għal żmien;
- iżżomm kuntatt dirett u kontinwu ma' korpi lokali u barranin li jaħdmu fil-qasam tad-diżabilità, u ma' gruppi, aġenziji, jew individwi oħra skond il-ħtieġa;
- tissorvelja l-għoti ta' servizzi offruti mill-Gvern jew l-aġenziji tiegħu, jew minn kull persuna jew grupp ta' persuni oħra, meta l-klijenti ta' dawk is-servizzi jkunu persuni b'diżabilità;

- taħdem biex titneħħa kull diskriminazzjoni kontra persuni b'diżabilità;
- twettaq investigazzjonijiet ġenerali bil-għan li tistabbilixxi jekk id-dispożizzjonijiet ta' dan l-Att ikunux qegħdin jitħarsu;
- tinvestiga dawk l-ilmenti li jistgħu jsirulha dwar xi nuqqas ta' tħaris ta' xi dispożizzjoni ta' dan l-Att f'xi każ individwali u, meta dan ikun jista' jsir, tikkonċilja għar-rigward ta' dawk l-ilmenti;
- tidħol fil-mertu ta' kwistjonijiet, u tiddeċiedi dwarhom, meta dawn jiġu lilha riferuti mill-Ministru;
- tipprovdi għajnuna, skond iċ-ċirkustanzi, inkluż għajnuna legali u finanzjarja, lil persuni b'diżabilità fil-ksib ta' jeddijiethom bis-saħħa ta' dan l-Att;
- tibqa' tissorvelja t-tħaddim ta' dan l-Att u, meta l-KNPD jkun hekk jidhrilha jew hekk tinħtieġ li tagħmel mill-Ministru, tabbozza u tissottometti lill-Ministru proposti għal emendi fl-Att;
- teżamina liġijiet, u (meta l-Ministru hekk jitlobha li tagħmel) tipproponi liġijiet, bil-għan li taċċerta jekk il-liġijiet attwali jew proposti jkunux jew jistgħux ikunu inkonsistenti mal-għanijiet ta' dan l-Att jew imorru kontrihom, u twassal rapport lill-Ministru dwar ir-riżultati ta' kull analiżi simili;
- tipprovdi dawk is-servizzi kollha li jistgħu jinħtieġu jew jintalbu mill-KNPD sabiex din tkun tista' tilħaq l-għanijiet tagħha;
- tiġbor, tanalizza u tippubblika statistika dwar il-qasam tal-persuni b'diżabilità li, fost ħwejjeġ oħra, tkun turi l-livell nazzjonali milħuq fil-politika dwar l-inklużjoni.

1.2 Il-Perjodu ta' dan ir-Rapport

Dan ir-rapport ikopri s-sena kalendarja 2010 u qed isir skont kif jitlob Artiklu 30 tal-Liġi Opportunitajiet Indaqs (Persuni b'Diżabilità). Dan ir-rapport ma jinkludix il-ħidma li l-KNPD wettqet fit-tħaddim u t-tħaris tal-Liġi Opportunitajiet Indaqs innifisha. Rapport dwar din il-ħidma ġie ppubblikat separatament fi Frar 2011, rapport li kkommemora wkoll l-10 anniversarju ta' din il-Liġi. Peress li din il-Liġi daħlet fis-seħħ f'Ottubru 2000, ir-rapport annwali dwar din il-ħidma jkopri l-perjodu minn Ottubru sa Settembru tas-sena ta' wara. Kopja tar-Rapport tal-Liġi Opportunitajiet Indaqs 2009-2010 tista' tinkiseb mill-uffiċini tal-KNPD u tinsab ukoll fuq is-sit elettroniku tal-KNPD: **www.knpd.org**

1.3 L-Istruttura tal-KNPD

Il-membri tal-KNPD jinħatru mill-Prim Ministru fuq il-parir tal-Ministeru tal-Politika Soċjali għal perjodu ta' sentejn. Fl-2010, il-bord kien kompost kif jidher f'Tabella 1.

Il-Liġi Opportunitajiet Indaqs (Artiklu 21) titlob li nofs il-membri tal-KNPD jkunu persuni b'diżabilità jew ġenituri ta' persuni b'diżabilità mentali. Il-kompożizzjoni tal-KNPD tissodisfa dan il-kriterju minħabba li ħames membri għandhom diżabilità waqt li tliet membri huma ġenituri ta' persuni b'diżabilità mentali.

1.4 Laqgħat tal-KNPD

Matul l-2010, il-KNPD ltaqgħet 11 il-darba u ddiskutiet dawn is-suġġetti:

- Il-Pjan ta' Ħidma tal-KNPD għas-sena 2010
- Il-Konvenzjoni tal-Ġnus Magħquda dwar id-Drittijiet tal-Persuni b'Diżabilità
- Ilmenti mressqa quddiem it-Taqsima Liġi Opportunitajiet Indaqs
- L-Implimentazzjoni tal-*Policy* dwar l-Impjieg tal-Persuni b'Diżabilità
- Il-Kumitat Konsultattiv 16+
- Il-Persuni b'Diżabilità f'Għawdex
- Il-Fondazzjoni għas-Servizzi ta' *Respite Care*
- Il-Baġit Nazzjonali
- Il-Ġimgħa tal-Persuni b'Diżabilità
- Proġetti tal-KNPD iffinanzjati minn fondi tal-Unjoni Ewropea (UE)
- Il-Linji Gwida *Access for All*, inkluż ir-reviżjoni tal-linji gwida għal-lukandi
- Moniteraġġ tal-użu tal-*Blue Sticker*
- Dħul ta' Studenti b'Diżabilità fl-Iskejjel Sekondarji tal-Knisja
- Is-Servizz ta' Eżenzjoni mill-Ħlas tal-Liċenzja tat-Triq u t-Taxxa tar-Reġistrazzjoni
- Il-*University of Malta Disability Studies Programme.*

Tabella 1.1

Kompożizzjoni tal-KNPD - 2010

ISEM	STATUS
Is-Sur Joseph M. Camilleri [a]	Iċ-Ċermen
Is-Sna Rita Vella [a]	Il-Viċi Ċermen
Is-Sur George A. Borg	Mill-Ministeru tal-Edukazzjoni, ix-Xogħol u l-Familja
Dr Victoria Farrugia Sant'Angelo	Mill-Ministeru tas-Saħħa, l-Anzjani u l-kura tal-Kommunità
Is-Sur Alfred Bezzina	Mill-Ministeru tal-Finanzi, l-Ekonomija u l-Investiment
Is-Sna Mary Rose Attard	Mill-Ministeru għal Għawdex
Is-Sur Anthony Mifsud	L-Assoċjazzjoni tal-Kunsilli Lokali
Dr Marie Alexander	L-Università ta' Malta
Fr Martin Micallef	L-Arċidjoċesi ta' Malta
Is-Sna Marica Gatt [a]	Is-Settur Volontarju
Is-Sna Tessa Anastasi [a]	Is-Settur Volontarju
Is-Sur Ronald Galea [a]	Is-Settur Volontarju
Is-Sinj Marchita Mangiafico [a]	Is-Settur Volontarju
Is-Sur Joseph Stafrace [a]	Is-Settur Volontarju
Is-Sna Anne-Marie Callus	Segretarja/Direttur Eżekuttiv

[a] Persuni b'diżabilità jew ġenituri ta' persuni b'diżabilità mentali

Kien hemm ukoll preżentazzjoni ta' rapport mill-Kumitat Konsultattiv tal-Persuni b'Diżabilità Intellettwali rigward 'Fejn Nixtiequ Ngħixu'.

1.5 Kumitat Konsultattiv tal-Persuni b'Diżabilità Intellettwali

Il-Kumitat iż-Żgħir hu magħmul kif ġej:

Chair:	Is-Sur Omar Jelassi
Viċi Chair:	Is-Sur Brian Micallef
Segretarja:	Is-Sna Marthese Deguara
Assistenta Segretarja:	Is-Sna Alison Bonello
Membri:	Is-Sna Isabel Bonello
	Is-Sna Lisa Borg
	Is-Sna Lourdes Farrugia

Matul l-2010, dan il-Kumitat għamel 9 laqgħat. Tlieta kienu tal-Kumitat iż-Żgħir li fihom ġew pjanati l-laqgħat għall-membri tal-Kumitat il-Kbir. Dawn il-laqgħat trattaw dawn is-suġġetti:

- Meta n-Nies ma Jġibux Ruħhom Sewwa Magħna
- Il-Ħruġ u l-Ħbieb
- L-Edukazzjoni

Barra minn hekk, saret ukoll laqgħa li fiha l-membri tal-Kumitat il-Kbir għażlu l-membri tal-Kumitat iż-Żgħir, kif indikat hawn fuq.
Il-Kumitat ħa sehem ukoll f'attività fil-Ġimgħa tal-Persuni b'Diżabilità li fiha preżenta riċerka dwar il-ħajja tal-persuni b'diżabilità intellettwali f'Malta. Din saret fil-preżenza tal-Onor Dolores Cristina, Ministru tal-Edukazzjoni, Impjieg u l-Familja.

1.6 Is-Segretarjat tal-KNPD

Is-Segretarjat tal-KNPD hu bbażat fil-Bugeia Institute, f'Santa Venera. Fil-preżent, f'dan is-Segretarjat hemm 23 membri tal-istaff – 18 fuq bażi *full-time*, filwaqt li 5 huma fuq bażi *part-time* jew jaħdmu sigħat imnaqqsa. Ħdax minn dawn il-ħaddiema huma persuni b'diżabilità. Barra minn hekk, il-KNPD, biex tkun tista' tipprovdi s-servizzi tagħha bl-aħjar mod possibbli, tixtri wkoll is-servizzi ta' diversi professjonisti inkluż dawk legali, mediċi, paramediċi, finanzjarji, ta' periti u ta' interpreti tal-Lingwa tas-Sinjali Maltija.

Is-Sna Anne-Marie Callus inħatret bħalha Direttur Eżekuttiv minn Jannar 2010, filwaqt li s-Sna Alison Zammit ġiet appuntata *Manager* (Riċerka u Policy) u s-Sur Elvin Sciberras *Assistant Manager* (Amministrazzjoni u Finanzi). Ġew ingaġġati wkoll is-Sna Victoria Grech, bħalha *Assistant Services Officer*, is-Sna Marie Portelli bħalha *Draughtsperson* (bħalha parti mir-riforma tal-MEPA), u s-Sur Bernard Busuttil bħalha Amministratur tal-Proġett Progress. Is-Sna Mary Rose Meli temmet il-kuntratt tagħha bħalha Amministratur tal-Proġett tal-Fond Ewropew għall-iŻvilupp Reġjonali.

Il-KNPD tħeġġeġ b'diversi modi l-istaff tagħha biex ikomplu bl-iżvilupp professjonali tagħhom. Dan jinkludi

- 3 membri tal-istaff ingħataw il-possibilità li jaħdmu ħinijiet flessibbli u anke *study leave* biex huma jkunu jistgħu jkomplu bl-istudju universitarju tagħhom;

- ġiet organizzata Staff Development Day għall-ħaddiema kollha tas-segretarjat b'sessjonijiet ta' taħriġ, li din is-sena ffokat fuq il-komunikazzjoni ma' persuni oħra u *assertiveness.* Kien hemm ukoll sessjoni ta' taħriġ dwar il-Liġi għal-Liberta' tal-Informazzjoni;
- 4 membri tal-istaff attendew korsijiet ta' taħriġ organizzati mill-iStaff Development Organisation.
- 4 membri tal-istaff ħadu sehem fi żjarat ta' studju barra minn Malta sabiex jiżviluppaw aktar ħiliet fir-rigward tal-ħidma tagħhom. Dawn iż-żjajjar kienu finanzjati mill-Programm Leonardo tal-Unjoni Ewropea, bħalha parti mill-Proġett *Capacity Building for KNPD Staff.*

1.7 Ir-Rapport ta' Ħidma għas-Sena 2009

F'Marzu 2010, il-KNPD ippreżentat ir-rapport ta' ħidma tagħha għas-sena ta' qabel waqt konferenza stampa għall-*media* kollha. Il-konferenza stampa, li pparteċipat fiha l-Onor. Dolores Cristina, saret fil-bini tat-Taqsima Ħajja Indipendenti li l-KNPD qed tibni u tgħammar permezz ta' fondi mill-FEŻR.

Ir-rapport, bil-Malti, bl-Ingliż, faċli-biex-taqra (bil-Malti), u awdjo, jista' jinkiseb mill-uffiċini tal-KNPD. L-ewwel tliet formati jistgħu jinkisbu wkoll minn fuq is-sit elettroniku tal-KNPD: www.knpd.org

Ħidma Kontra d-Diskriminazzjoni

2.1 Investigazzjoni ta' Lmenti Skond il-Liġi Opportunitajiet Indaqs

Il-KNPD hi inkarigata li tara li l-Liġi Opportunitajiet Indaqs tiġi osservata b'mod raġjonevoli. Għal dan il-għan il-KNPD tirċievi lmenti mingħand persuni b'diżabilità u membri tal-familja tagħhom li jħossu li qed issir diskriminazzjoni a bażi tad-diżabilità. Il-KNPD tinvestiga dawn l-ilmenti, tipprova tirrimedja biex kemm jista' jkun tinstab soluzzjoni raġjonevoli fl-iqsar żmien possibbli, u fejn dan ma jkunx possibbli anke tieħu l-ilmenti quddiem iċ-Ċentru tal-Arbitraġġ jew inkella l-Qorti.

Kif rappurtat f'Sezzjoni 1.2, ir-rapport annwali dwar din il-ħidma jiġi ppreżentat separatament. Minħabba dan il-fatt, dan ir-rapport ma jagħtix rendikont tal-ħidma tal-KNPD fit-tħaddim dirett ta' din il-Liġi. Dan jgħodd ukoll għall-ħidma relatata mal-Bord dwar x'Inhu Raġonevoli, liema ħidma hija rrapportata fir-Rapport Annwali dwar il-Liġi Opportunitajiet Indaqs.

Din is-sena l-KNPD ippublikat il-verżjoni faċli-biex-taqra, il-verżjoni awdjo u d-DVD bil-Lingwa tas-Sinjali Maltija tal-Liġi Opportunitajiet Indaqs, permezz ta' fondi miksuba mill-Programm Progress tal-Unjoni Ewropea.

2.2 Ivvettjar ta' Applikazzjonijiet tal-MEPA

Bħala parti mill-infurzar ta' din il-Liġi, il-MEPA hi obbligata li tikkonsulta mal-KNPD dwar applikazzjonijiet għal żvilupp ta' bini li hu miftuħ għall-pubbliku u li jkun ta' użu maġġuri. Din il-konsultazzjoni tikkonsisti f'żewġ eżerċizzi:

a) il-MEPA tibgħat il-pjanti lill-KNPD biex tekniċi tagħha jeżaminaw u jaraw jekk dawn humiex konformi mal-Linji Gwida maħruġin mill-KNPD u li huma ppubblikati fil-ktieb *Access for All - Design Guidelines*;

b) il-MEPA titlob lill-iżviluppatur sabiex iġib ċertifikat mill-KNPD fejn jgħid li l-bini lest hu skont dawn l-istess Linji Gwida, qabel il-MEPA toħroġ il-*Compliance Certificate*. B'dan il-mod l-iżviluppatur

Tabella 2.1

Ivvettjar ta' Applikazzjonijiet għall-Iżvilupp

	2009	2010	Diff
Applikazzjonijiet	766	719	-6%
Rakkomandati b'kundizzjonijiet	261	285	+9%
Mhux rakkomandati	361	308	-15%
Aktar informazzjoni mitluba	144	121	-16%
Pendenti	39	5	-87%

Grafika 2.1 **Ivvettjar ta' Applikazzjonijiet għall-Iżvilupp**

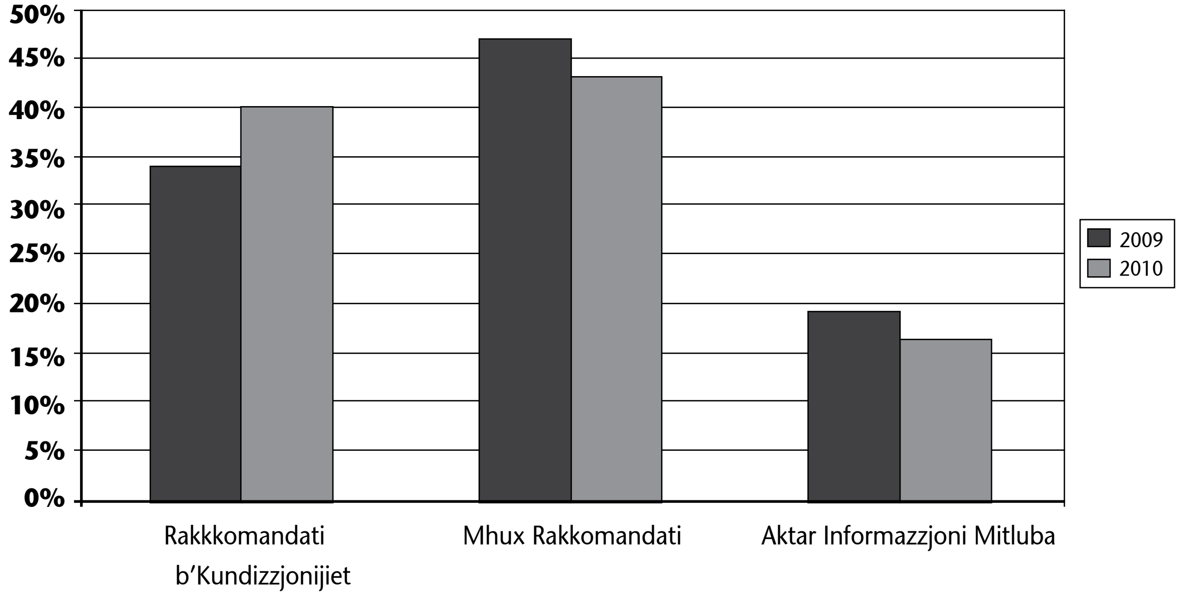

ikun jista' japplika għad-dawl u l-ilma. Il-ħidma tal-KNPD matul din is-sena fir-rigward tal-ivvettjar ta' pjanti għall-applikazzjonijiet ta' żvilupp mal-MEPA tidher hawn taħt.

Tabella 2.1 u Grafika 2.1 juru li din is-sena kien hemm tnaqqis ta' 6% fin-numru ta' applikazzjonijiet li l-KNPD vvettjat fl-2010 meta mqabbel mal-2009. Fl-istess waqt, kien hemm ukoll żieda ta' 6% fil-persentaġġ ta' applikazzjonijiet li ġew rakkomandati b'xi kundizzjonijiet mill-KNPD u tnaqqis ta' 5% f'dawk li ma kienux rakkomandati u ta' 3% f'dawk li għalihom intalbet aktar informazzjoni. Numru sostanzjali ta' applikazzjonijiet jiġu vvettjati mill-KNPD aktar minn darba. Statistika f'dan ir-rigward tinstab hawn taħt.

Tabella 2.2

Kemm Drabi Ġiet Ivvettjatha l-Applikazzjoni

	Darba	Darbtejn	Tlett Darbiet	Aktar Minn Tlett Darbiet
Applikazzjonijiet 2009	344	249	121	52
Applikazzjonijiet 20010	310	213	104	97

Grafika 2.2 **Kemm Drabi Ġiet Ivvettjatha l-Applikazzjoni**

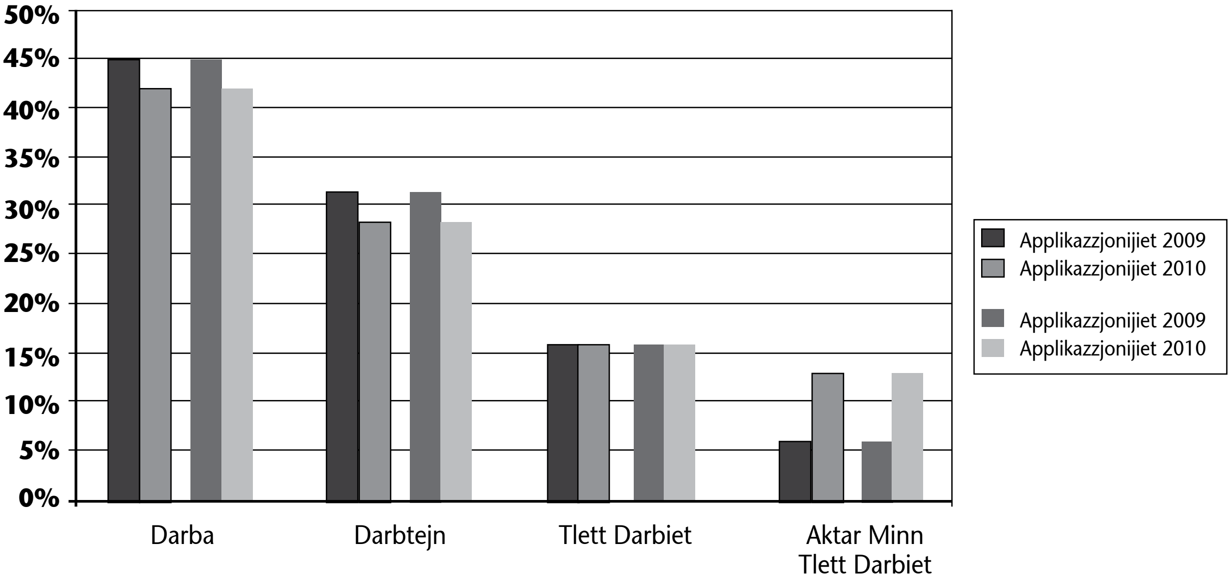

Tabella 2.2 u Grafika 2.2 juru li aktar min-nofs l-applikazzjonijiet qed jiġu vvettjati mill-KNPD aktar minn darba, bi 13% jiġu vvettjati saħansitra aktar minn 3 darbiet. Din ir-rata hi iżjed minn dik tal-2009.

Minn Ottubru 2010, il-KNPD, b'kolloborazzjoni mal-MEPA, bdiet servizz li permezz tiegħu d-*draughtsperson tal-KNPD*, qed tkun fl-Uffiċini tal-MEPA t-Tnejn, it-Tlieta u l-Erbgħa filgħodu, sabiex tagħti pariri dwar l-aċċessibilità fiżika lil dawk li jkunu se jissottomettu applikazzjoni għall-iżvilupp. Hu ttamat li permezz ta' dan is-servizz in-numru ta' vettjar repetut jonqos sostanzjalment, anke fid-dawl tar-riforma li hemm pjanata li ssir fil-mod kif jiġu proċessati dawn l-applikazzjonijiet mill-MEPA.

Matul l-2010, il-KNPD intalbet ukoll biex tivvetja bini meta dan ikun lest, biex il-MEPA tkun tista' toħroġ il-*Compliance Certificate*. Statistika dwar din il-ħidma tal-KNPD hi miġbura hawn taħt.

Tabella 2.3

Ivvettjar għall-*Clearance/Compliance Certificate*

	2009	2011	Diff
Applikazzjonijiet	67	49	-27%
Rakkomandati b'kundizzjonijiet	26	29	+12%
Mhux rakkomandati	40	20	-50%
Pendenti	1	0	--

Grafika 2.3 **Ivvettjar għall-*Clearance/Compliance Certificate***

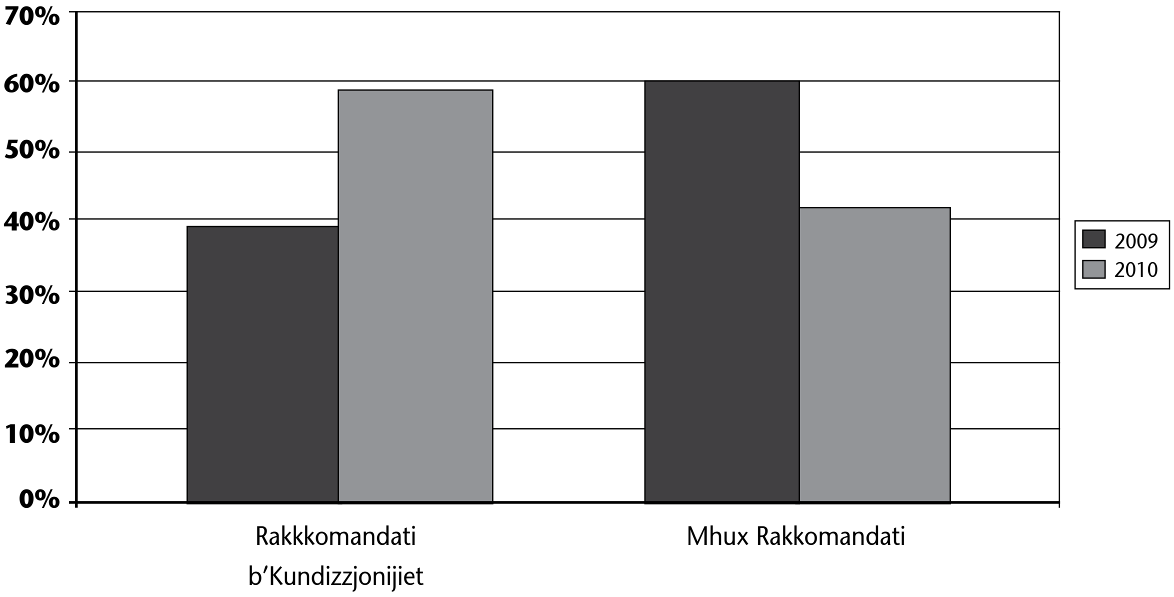

It-tabella u l-grafika juru li n-numru ta' bini li l-KNPD qiegħda tivvettja naqas mill-2009. Aktar min-nofs ġew rakkomandati b'kundizzjonijiet.

2.3 Turiżmu Aċċessibli għal Kulħadd

Il-KNPD ħadet sehem f'seminar dwar Turiżmu Aċċessibli organizzat mis-Segretarjat Parlamentari għat-Turiżmu bil-parteċipazzjoni tal-Onor Dr Mario DeMarco, Segretarju Parlamentari għat-Turiżmu. Min-naħa tal-KNPD, kien hemm preżentazzjonijiet mis-Sur Joseph M. Camilleri u mill-Perit Dr Joseph Spiteri. Matul is-sena baqgħu għaddejjin ukoll laqgħat ma' dan is-Segretarjat sabiex it-turiżmu f'Malta jkompli jkun iżjed aċċessibbli għal kulħadd.

2.4 Il-Konvenzjoni tal-Ġnus Magħquda dwar id-Drittijiet tal-Persuni b'Diżabilità

Ġie ffinalizzat ir-rapport tal-Kumitat Inter-Ministerjali dwar din il-Konvenzjoni. Ir-rapport ġie ppreżentat lill-Uffiċċju tal-Prim Ministru. Il-KNPD imbagħad bdiet taħdem mal-Ministeru tal-Edukazzjoni, Impjieg u Familja sabiex isiru l-emendi leġislattivi li huma meħtieġa sabiex Malta tkun tista' tirratifika din il-Konvenzjoni. F'Novembru, il-KNPD ħadet sehem f'Work Forum ġewwa Brussel, dwar l-Implimentazzjoni ta' Artiklu 33 tal-Konvenzjoni. Dan l-Artiklu jirrigwardja il-moniteraġġ u l-implimentazzjoni tal-Konvenzjoni nnifisha.

2.4 Sessjoni ta' Taħriġ Organizzata mill-NCPE

Uffiċċjali fi ħdan it-Taqsima Liġi Opportunitajiet Indaqs ħadu sehem f'dan it-taħriġ li ffoka fuq liġijiet f'Malta li jħarsu persuni minn minoranzi diversi kontra d-diskriminazzjoni f'aspetti differenti tal-ħajja. Fost oqsma oħra ġew diskussi r-rappreżentazzjoni ta' dawn il-minoranzi fil-media, l-għoti ta' servizzi speċjalment ta' djar, u diskriminazzjoni f'aspetti differenti tal-impjieg. Il-KNPD kienet rappreżentata wkoll fil-konferenza finali li saret bħalha parti minn dan it-taħriġ.

2.5 Żjara ta' Studju lill-Equality and Human Rights Commission

Saret it-tieni żjara ta' studju lill-Equality and Human Rights Commission, ġewwa r-Renju Unit. Din saret f'Mejju 2010, u għaliha attendew id-Direttur Eżekuttiv tal-KNPD, is-Sna Anne-Marie Callus, u s-Sinjuri Marianne Debono u Elvin Sciberras, uffiċċjali tat-Taqsima Liġi Opportunitajiet Indaqs.

2.6 Direttivi u Regolamenti tal-Unjoni Ewropea

Matul l-2010 l-KNPD kompliet tagħti l-kontribut tagħha għad-diskussjonijiet dwar il-proposta tal-Kummissjoni Ewropea għal Direttiva biex timplimenta l-prinċipju ta' trattament ugwali bejn persuni irrispettivament tar-reliġjon jew twemmin, diżabilità, età jew orjentazzjoni sesswali tagħhom (magħrufa bħalha d-Direttiva Anti-Diskirminazzjoni). Il-KNPD qed tagħti sehma permezz ta' rappreżentanza fuq il-Kumitat Inter-Ministerjali dwar id-Direttiva Anti-Diskriminazzjoni.

Barra minn hekk, il-KNPD tat ukoll feedback rigward dokumenti li ħarġu mill-Unjoni Ewropea, fosthom:

- id-drittijiet tal-awturi u kif liġijiet u regolamenti f'dan il-qasam jistgħu jaffettwaw persuni b'diżabilità, speċjalment rigward aċċessibilità għal persuni li għandhom diffikultà biex jaqraw.
- l-abbozz tar-Reżoluzzjoni tal-Kunsill tal-Unjoni Ewropea u tar-Rappreżentanti tal-Gvernijiet tal-iStati Membri li jiltaqgħu fil-Kunsill dwar Qafas Ewropea fuq id-Diżabilità ġdid;
- il-*Millenium Development Goals* tan-Nazzjonijiet Uniti.

03

Żvilupp ta' *Policy*

Il-KNPD għandha r-rwol li tiżviluppa u tikkoordina ħidma fuq *policy* fil-qasam tad-diżabilità. Dan tagħmlu billi tiżgura li l-programmi, miżuri, servizzi u inizjattivi kollha tal-Gvern u l-aġenziji tiegħu li jolqtu il-qasam tal-persuni b'diżabilità jieħdu in kunsiderazzjoni d-drittijiet u l-ħtiġijiet tal-persuni b'diżabilità. Hi taħdem ukoll biex tiżgura li jkun hemm koordinament bejn dawn l-entitajiet f'dan ir-rigward.

3.1 Il-Kumitat Koordinattiv 16+

Dan twaqqaf mill-KNPD f'Lulju 2009. Fih hemm rappreżentanti ta' istituzzjonijiet varji li b'xi mod huma involuti fit-tranżizzjoni ta' persuni b'diżabilità li jkunu spiċċaw mill-iskola sekondarja lejn l-edukazzjoni kontinwa, impjieg jew servizzi ta' matul il-jum.

i. Matul l-2010, il-KK16+ għamel laqgħat fejn ġew diskussi l-aktar il-ħtiġijiet ta' sapport li għandhom studenti b'diżabilità li qed ikomplu l-istudji tagħhom fuq livell post-sekondarju jew terzarju. Il-preżenza ta' rappreżentanti ta' istitutuzzjonjiet edukattivi varji fuq il-Kumitat ifisser li setgħu jiġu esplorati mezzi kif dawn l-istituzzjonijiet jaħdmu aktar id f'id biex jiżguraw li jiżdiedu l-opportunitajiet indaqs għall-persuni b'diżabilità. Ġiet diskussa l-aktar l-edukazzjoni post-sekondarja u ħareġ biċ-ċar kemm hu importanti li jkun hemm koordinazzjoni kompleta bejn l-entitajiet differenti li huma responsabbli għall-edukazzjoni ta' studenti sa 16-il sena u dawk li jkomplu jistudjaw wara l-iskola sekondarja. Qed jiġu diskussi proposti dwar kif tista' tiżdied din il-koordinazzjoni b'mod effettiv fil-prattika.
ii. F'Lulju 2010, saret ukoll laqgħa f'Għawdex li fiha l-membri tal-KK16+ iltaqgħu ma' rappreżentanti ta' l-entitajiet diversi li jagħmlu l-istess xogħol bħalhom f'Għawdex. Din il-laqgħa kienet parti mill-proġett tal-KNPD li hu ffinanzjat mill-Unjoni Ewropea permezz tal-Programm Progress.

iii. Il-KK16+ beda jiddiskuti l-implimentazzjoni tar-rakkomandazzjonijiet li hemm fil-Policy Nazzjonali dwar il-Persuni b'Diżabilità u l-Impjieg, li l-KNPD ippubblikat. L-ewwel laqgħa ffukat fuq dak li għandu jsir fis-settur pubbliku biex ikollu rappreżentazzjoni aħjar ta' ħaddiema b'diżabilità fi ħdanu.

3.2 L-Edukazzjoni Inklussiva

Din hi waħda mill-aktar aspetti importanti tal-ħajja u l-KNPD kompliet tagħti kontribut qawwi f'dan is-settur.

i. Saru diversi laqgħat mal-**Kunsill Malti għall-Kwalifiċi** rigward proġett bl-isem *National Qualification Framework Inclusive*, li permezz tiegħu qed isir xogħol biex persuni li għandhom diffikultà biex jitgħallmu, inkluż persuni b'diżabilità intellettwali, ikollhom ċertifikati li jirriflettu u jagħtu valur lill-ħiliet u t-tagħlim li jkunu kisbu anke mal-medda taż-żmien. Il-KNPD ikkollaborat mal-Kunsill Malti għall-Kwalifiċi sabiex sar seminar dwar il-*Qafas Ewropew għall-Kwalifiċi* u kif dan jista' jkun inklussiv u jirrikonoxxi dawn il-ħiliet u kwalifiċi li m'humiex miksuba b'mod formali. Is-seminar kien indirizzat miċ-Ċermen tal-KNPD, is-Sur Joe Camilleri, Dr. James Calleja, Direttur tal-Kunsill Malti għall-Kwalifiċi u s-Sur Richard Curmi, Manager mal-istess Kunsill.
ii. Il-KNPD kompliet tagħti s-sehem tagħha fl-***iStatementing Appeals Board***, permezz tas-Sur Joseph M. Camilleri, li hu membru ta' dan il-Bord. Dawk li ma jaqblux mad-deċiżjonijiet meħuda mill-Istatementing Moderating Panel rigward is-sapport li jkunu jeħtieġu studenti bi bżonnijiet edukattivi individwali jkunu jistgħu jagħmlu appell biex dan il-Bord jerġa jeżamina t-talba tagħhom u jiddeċiedi dwar is-sapport li jkun hemm bżonn, inkuż sapport minn *learning support assistant.*
iii. Fil-livell post-sekondarju, il-KNPD taħdem fil-qrib mal-**MCAST** sabiex dawn flimkien jiżguraw li studenti b'diżabilità jkunu jistgħu jagħmlu korsijiet fl-istituti varji ta' dan il-kulleġġ. Din il-ħidma qed issir l-aktar permezz tal-kontribut li jagħtu s-Sinjuri Joseph M. Camilleri u Anne-Marie Callus fuq l-*MCAST Inclusive Vocational Educational Training Working Group*
iv. Il-KNPD tagħti wkoll is-sapport tagħha biex **l-Università ta' Malta** tiżgura li studenti b'diżabilità jkollhom opportunitajiet indaqs f'din l-istituzzjoni. Is-Sur Joseph M. Camilleri huwa membru tal-*Access: Disability Support Committee.* Barra minn hekk, is-Sna Anne-Marie Callus tat sehma fuq il-Board of Referrals, li jeżamina appelli ta' deċiżjonijiet li jkunu saru rigward arranġamenti speċjali għall-eżamijiet tal-MATSEC. Hi ġiet appuntata minflok is-Sur Fred Bezzina li kien membru ta' dan il-Bord sal-aħħar tal-2009.

v. Il-KNPD tat s-sehem tagħha sabiex tiġi mfassla policy li permezz tagħha jiġi provdut **trasport individwalizzat lil studenti b'diżabilità biex jattendu korsijiet post-sekondarji u terzjarji.** Dan it-trasport ikun maħsub għal dawk li ma jistgħux jużaw mezz ieħor ta' trasport u li għalihom l-unika ostaklu għall-kontiwazzjoni tal-edukazzjoni tagħhom hi nuqqas ta' trasport aċċessibli.

3.3 Il-Qasam tal-Impjieg

Dan hu settur ieħor li hu importanti ħafna u li hu marbut mal-qasam edukattiv.

i. Ġiet iffinalizzata **l-*Policy* Nazzjonali dwar l-Impjieg u l-Persuni b'Diżabilità**, wara li l-proċess ta' konsultazzjoni kien ingħalaq matul il-Ġimgħa tal-Persuni b'Diżabilità 2009. Wara, din ġiet ippublikata bil-Malti u bl-Ingliż, li jistgħu jinkisbu minn fuq is-sit eltettroniku www.knpd.org. Saru wkoll l-formati aċċessibbli ta' dan id-dokument, b'fondi tal-Programm Progress tal-Unjoni Ewropea. Dawn huma l-verżjoni faċli biex taqra, awdjo u DVD bil-Lingwa tas-Sinjali Maltija.
ii. Bdew ukoll taħdidiet mal-ETC dwar l-aħjar mod kif jiġi rivedut **ir-Reġistru tal-Persuni b'Diżabilità** li żżomm din il-Korporazzjoni. Din ir-reviżjoni fil-fatt hi waħda mir-rakkommandazzjonijiet li hemm fil-Policy Nazzjonali.
iii. Saru laqgħat mal-Uffiċċju tal-Prim Ministru u l–ETC fejn ġiet imfassla proposta għal **inizjattiva sabiex jiżdied l-impjieg ta' persuni b'diżabilità fil-livelli kollha taċ-ċivil u fis-settur pubbliku.** Din hi waħda mir-rakkommandazzjonijiet li hemm fil-Policy Nazzjonali dwar l-Impjieg tal-Persuni b'Diżabilità. L-inizjattiva ġiet ippreżentata f'seminar li sar matul il-Ġimgħa tal-Persuni b'Dizaibilità li ġie indirizzat minn Dr Godwin Grima, Segretarju Permanenti Prinċipali.
iv. Il-KNPD ikkollaborat mad-Dipartiment tat-Taxxi Interni sabiex tiġi varata **l-iSkema għat-Tnaqqis ta' Taxxa għal Aċċessibilità fuq il-Post tax-Xogħol.** L-għan tal-iSkema għat-Tnaqqis ta' Taxxa għal Aċċessibilità fuq il-Post tax-Xogħol hu li min iħaddem ikun jista' jagħmel dawn it-tibdiliet favur ħaddiema b'diżabilità. L-iSkema hi bbażata fuq l-Avviż Legali 428 tal-2010 'Att Dwar Taxxa Fuq Dħul (Kap. 123), Regoli tal-2010 dwar Tnaqqis għall-Aċċessibilità fil-Post Tax-Xogħol'. Aktar informazzjoni dwar din l-iSkema u l-formola tal-applikazzjoni jistgħu jinkisbu mis-sit elettroniku tal-KNPD www.knpd.org.
v. Il-KNPD hi ukoll partner fil-**Proġett *Employee Support Programme*** li wkoll hu ffinanzjat mill-Unjoni Ewropea. Dan il-proġett hu mmexxi mid-Dipartiment għar-Relazzjonijiet mal-Impjegati fi ħdan l-Uffiċċju tal-Prim Ministru u hu maħsub biex jipprovdi sapport lil impjegati fl-amministrazzjoni pubblika li għal xi raġuni jew oħra jkunu għaddejjin minn diffikultajiet, li jagħmel stħarriġ dwar il-bżonnijiet ta' sapport

li hemm bħalissa, u li jipprovdi taħriġ lid-diriġenti u ħaddiema fl-amministrazzjoni pubblika f'dan il-qasam.

vi. Is-Sur Joe Camilleri, is-Sur Gordon Cardona u s-Sur Omar Jelassi pparteċipaw f'konferenza mtella' mill-Ministeru tal-Edukazzjoni, Impjieg u Familja rigward żgħażagħ b'diżabilità u d-dinja tax-xogħol. Din il-konferenza kienet parti mill-**Proġett *Pass It On*,** li hu ffinanzjat mill-Unjoni Ewropea u li għandu l-għan li jżid għarfien dwar proġetti oħra li saru rigward xogħol u taħriġ għall-persuni b'diżabilità. Is-Sinjuri Camilleri, Cardona u Jelassi tkellmu dwar l-isfidi li jiltaqgħu magħhom il-persuni b'diżabilità fuq il-post tax-xogħol kif ukoll il-leġislazzjoni li tipproteġi d-drittijiet tal-persuni b'diżabilità f'dan il-qasam.

3.4 Is-Servizzi ta' Matul il-Jum

Dawn huma intiżi għal persuni b'diżabilità li minħabba diżabilità severa ma jistgħux jiġu inklużi fid-dinja tax-xogħol, anke jekk f'ambjent protett.

i. Il-KNPD iffinalizzat l-**iStudju dwar l-Iżvilupp tas-Servizzi ta' Matul il-Jum** sabiex dan jiġi diskuss ma' entitajiet li jistgħu jgħinu fl-iżvilupp ta' dan is-settur, primarjament l-Aġenzija Sapport. Ir-rapport fih proposta dwar kif dawn is-servizzi jistgħu jmexxu l-persuni b'diżabilità intellettwali aktar lejn il-komunità permezz ta' programmi individwalizzati. Proposta għal proġett pilota f'dan ir-rigward ġiet imressqa lill-Ministeru tax-Xogħol, Edukazzjoni u Familja.

ii. Il-KNPD kompliet tagħti wkoll il-kontribut tagħha bħalha partner fil-**Proġett ME2** li hu ko-finanzjat mill-Fond Strutturali Ewropew. Is-Sna Anne-Marie Callus, li tirrappreżenta lill-KNPD f'dan il-Proġett, ħadet sehem f'laqgħat ma' ġenituri ta' persuni b'diżabilità li jattendu ċ-Ċentri ta' Matul il-Jum immexxija mill-Aġenzija Sapport. Barra minn hekk, il-KNPD bagħtet ittra dwar dan il-proġett lil kull min hu rreġistrat magħha, għandu bejn is-16 u l-55 sena, u kien aċċetta li jirċievi informazzjoni mibgħutha mill-KNPD stess. B'dan il-mod setgħu jintlaħqu persuni b'diżabilità fil-komunità. Bħalha parti mill-Proġett, ittellgħet konferenza sabiex jiġi diskuss ix-xogħol li sar s'issa permezz ta' dan il-proġett u x-xogħol li se jsir minn issa 'l quddiem. Is-Sna Anne-Marie Callus indirizzat il-konferenza u għamlet preżentazzjoni dwar id-drittijiet tal-persuni b'diżabilità fl-edukazzjoni u xogħol, skont il-Liġi Opportunitajiet Indaqs.

3.5 Grupp ta' Ħidma dwar Oqsma tad-Diżabilità

Il-KNPD qed tieħu sehem attiv fil-Grupp ta' Ħidma dwar Oqsma tad-Diżabilità li twaqqaf mill-Ministru tax-Xogħol, Edukazzjoni u Familja, l-Onor. Dolores Cristina, sabiex jiddiskuti s-settur tal-pensjoni u benefiċċji għall-persuni b'diżabilità u jagħmel proposti konkreti dwar tibdil meħtieġ f'dan is-settur. Fil-laqgħat li saru s'issa ġew diskussi r-riformi li huma meħtieġa fil-pensjoni tad-diżabilità, u inizjattivi li jistgħu jgħinu

biex aktar persuni b'diżabilità ikunu jistgħu jsibu xogħol. Twaqqaf *focus group* fi ħdan il-Grupp ta' Ħidma sabiex jagħmel proposti dwar dawn l-inizjattivi. Il-KNPD qed tagħti s-sehem tagħha wkoll f'dan il-*focus group*.

3.6 *Policy* Kulturali Nazzjonali

Il-KNPD ħadet sehem fil-proċess ta' konsultazzjoni dwar l-abbozz tal-*Policy* Kulturali Nazzjonali, sabiex jiġi żgurat li l-qasam tad-diżabilità jkun *mainstreamed* f'din il-*Policy*. Wara li tat il-kummenti tagħha, il-KNPD ġiet ukoll mitluba li tagħmel preżentazzjoni formali, li saret mis-Sur Gordon Cardona waqt laqgħa ta' konsultazzjoni dwar din il-*Policy*.

3.7 Bagit 2011

Il-KNPD għamlet proposti lill-Gvern għall-Baġit tal-2011 sabiex is-settur tal-persuni b'diżabilità jkompli jissaħħaħ. Hi ħadet sehem ukoll f'laqgħa organizzata mill-Ministeru tal-Finanzi rigward dan il-Baġit.

3.8 Ir-Riċerka

Ir-Riċerka hi għodda importanti ħafna fl-iżvilupp tal-policy. Permezz tagħha, jiġi magħruf x'inhuma l-ħtiġijiet tal-persuni b'diżabilità u l-familji tagħhom, kemm qed jiġu moqdija dawn il-ħtiġijiet, u kemm qed jiġu mħarsa d-drittijiet tal-persuni b'diżabilità.

i. Il-KNPD ħadmet fil-qrib mal-Università ta' Malta sabiex jitwaqqaf **Programm ta' Studji Dwar id-Diżabilità** fid-*Department of Social Policy and Social Work*. Dan il-Programm hu maħsub li, fost affarijiet oħra, joffri korsijiet dwar l-oqsma tad-diżabilità, jagħmel u jippromwovi riċerka dwar dawn l-oqsma, l-aktar mil-lat soċjali, ekonomiku u kulturali, u jorganizza seminars u konferenzi internazzjonali.

ii. Il-KNPD ħadmet fuq riċerka wkoll permezz ta' rapporti li tħejjew għall-Academic Network of Experts on Disability (ANED), netwerk Ewropea li tagħha l-KNPD hi membru. Ir-riċerka li saret kienet tiffoka fuq benefiċċji u servizzi għal persuni b'diżabilità f'Malta. L-informazzjoni li ġiet preparata kienet dwar:
- il-pensjoni tad-diżabilità;
- il-pensjoni tal-wens;
- l-allowance speċjali tat-tfal;
- il-benefiċċju tal-invalidità;
- il-karta tal-identità speċjali u l-Blue Sticker;
- l-eżenzjonijiet mill-ħlas tal-liċenzja tat-triq u mit-taxxa tar-reġistrazzjoni tal-vetturi;
- l-iskema *Bridging The Gap*;
- is-sussidji fuq xogħol strutturali fuq id-dar għall-persuni b'diżabilità;
- l-iskemi ta' sussidji għal self għal persuni b'diżabilità;
- il-PEKTUR;
- is-Servizz Għajnuniet Speċjali u ħlas lura fuq it-taxxa tal-valur miżjud.

Is-Sur Gordon Cardona attenda l-Laqgħa Ġenerali Annwali tal-ANED li saret ġewwa Brussel f'Diċembru 2010.

Servizzi Diretti u Indiretti

Sabiex tiżgura li persuni b'diżabilità jkollhom kwalità ta' ħajja aħjar, il-KNPD toffri numru ta' servizzi mis-Segretarjat tagħha li tamministra hi direttament jew f'isem entitàjiet oħra, kif spjegat hawn taħt. Kull min japplika għal servizz amministrat mill-KNPD jitniżżel fir-**Reġistru tal-Persuni b'Diżabilità**, li statistika dwar tinsab fl-Appenċi ta' dan ir-Rapport

4.1 Il-Karta tal-Identità Speċjali (KIS)

Il-KIS tinħareġ għal dawk il-persuni b'diżabilità li jkunu reġistrati mal-KNPD u jagħżlu li jkollhom din il-Karta. Meta persuna b'diżabilità tiġi nieqsa, il-familjari tagħha jintalbu li jirritornaw il-KIS tagħha. Jekk il-KIS tibqa' ma tiġix ritornata, tinbagħat ittra bl-avukat. F'każ ta' KIS li huma mitlufa, il-familjari jagħmlu affidavit. Tabella 4.1 tiġbor fiha l-ħidma li saret matul l-2010 fuq il-KIS.

4.2 Is-Servizz Għajnuniet Speċjali (SGħS)

Il-SGħs jipprovdi pariri u assistenza finanzjarja lil persuni b'diżabilità biex dawn jixtru apparat assistiv li jgħinhom itejbu l-kwalità tal-ħajja tagħhom. Fl-2010, l-SGħS ġie amministrat kif indikat f'Tabella 4.2.

Tabelli 4.2.1 sa 4.2.3 u l-grafiċi korrispondenti jippreżentaw statistika rispettivament rigward l-għotjiet ta' flus li ngħataw, l-etajiet ta' min ibbenefika minn dawn il-flus, u t-tip ta' apparat li ntxara.

Minn dawn il-figuri wieħed jista' jara li d-domanda għal dan is-servizz qed tiżdied, b'mod partikolari minn persuni b'diżabilità ta' aktar minn 60 sena.

Tabella 4.1

Il-Karta tal-Identità Speċjali

	Total 2009	Total 2010	Diff
Applikazzjonijiet ġodda	1271	1554	+22%
KIS ġodda	1054	1079	+2%
Applikazzjonijiet li ma ġewx aċċettati	45	33	-27%
KIS imġedda	547	516	-6%
KIS ritornati	*	317	*
Dikjarazzjoni rigward KIS mitlufa	*	139	*
Ittra mill-avukat rigward ir-ritorn tal-KIS	42	96	+129%
Numru ta' persuni b'diżabilità li għandhom KIS	9431	10304	+9%
Numru ta' KIS li skadew	*	1413	*

* Kien hemm bdil fil-mod kif inġabret l-informazzjoni fl-2010 u għalhekk f'dan il-każ, wieħed ma jistax iqabbel mal-istatistika tas-sena ta' qabel.

Tabella 4.2

Servizz Għajnuniet Speċjali

	Total 2009	Total 2010	Diff
Applikazzjonijiet ġodda	286	345	+17%
Numru ta' benefiċċjari	245	283	+13%
Applikazzjonijiet mhux eliġibbli	*	33	+13%
Applikazzjonijiet mwaqqa'	*	5	*
Applikazzjonijiet fuq il-waiting list	11	15	+26%
Apparat ritornat u ridistribwit lil applikanti oħra	22	13	-59%
Apparat ieħor ritornat	11	9	-18%

* Kien hemm bdil fil-mod kif inġabret l-informazzjoni fl-2010 u għalhekk f'dan il-każ, wieħed ma jistax iqabbel mal-istatistika tas-sena ta' qabel.

Tabella 4.2.1

Għotjiet ta' Flus mill-SGĦS

	Total 2009	Total 2010	Diff
Flus mogħtija	€177,577	€208,213	+15%
Numru ta' benefiċċjari	245	283	+13%
Għotja medja	€725	€736	+2%

Tabella 4.2.2

Etajiet tal-Benefiċċjari

	Total 2009	Total 2010
0-5	13	18
6-16	34	31
17-30	13	27
31-60	65	61
61+	116	147
Total	245	283

Grafika 4.2.2 **Etajiet tal-Benefiċċjari**

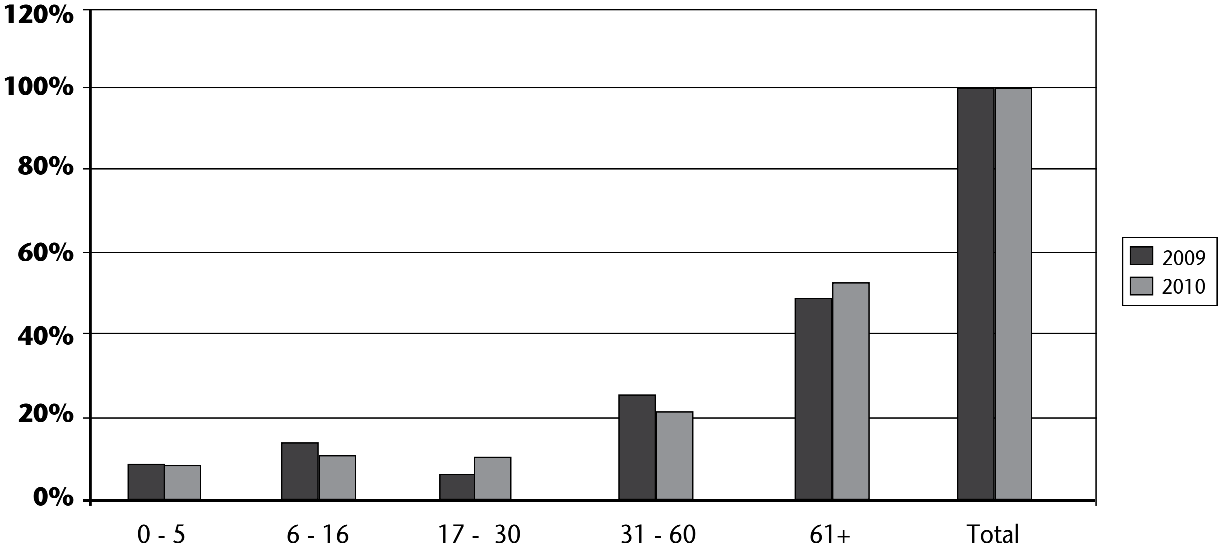

Tabella 4.2.3

Tip t'Apparat li Nxtara

	Total 2009	Total 2010
Siġġijiet tar-roti u walking aids	96	103
Sodod u apparat biex toqgħod a-qiegħda	137	141
Iġjene Personali	20	22
Apparat biex tikkomunika	34	32
Apparat biex terfa'	34	32
Apparat ieħor	3	4
Total	324	341

Grafika 4.2.3 **Tip t'Apparat li Nxtara**

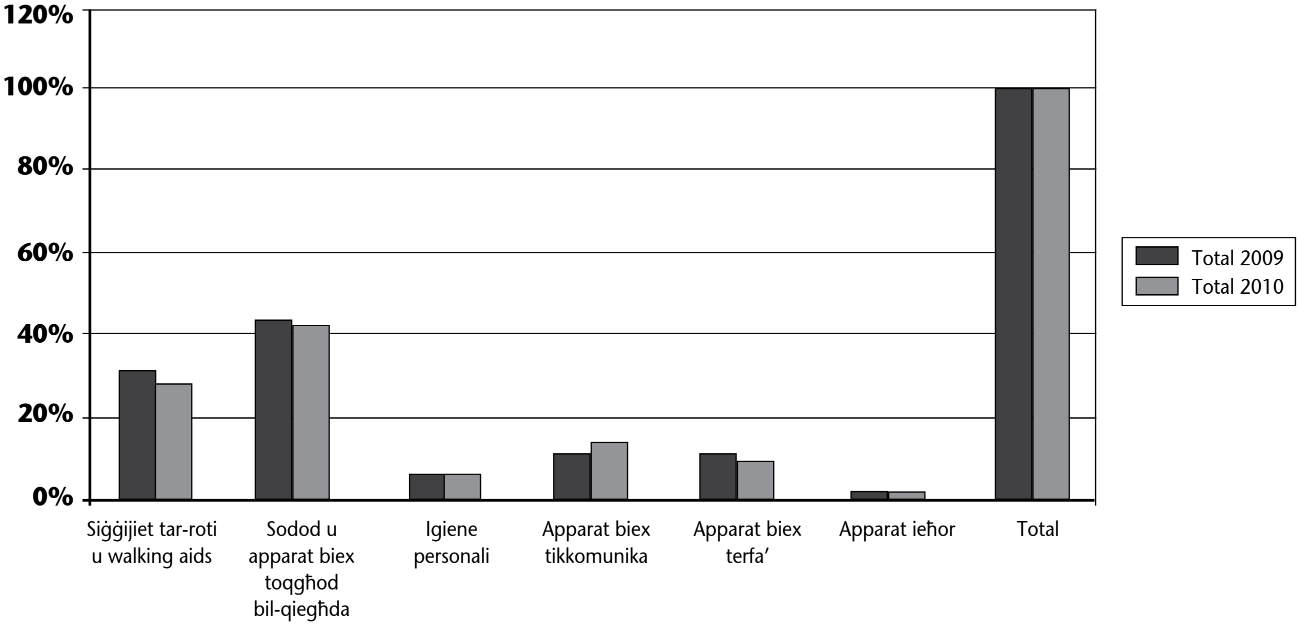

Tabella 4.3

Ħlas Lura fuq Apparat u Kompjuters

	Total 2009	Total 2010	Diff
Ħlas lura	€60,228	€57,185	-5%
Numru ta' benefiċċjari	448	399	11%
Medja ta' ħlas lura	€135	€143	6%

4.3 Ħlas Lura (Ekwivalenti għall-VAT)

Dan jingħata fuq apparat li hu għall-użu speċifiku tal-persuni b'diżabilità u anke fuq kompjuters. Dettalji dwar kif ingħata ħlas lura f'dawn ix-xahrejn huma miġbura f'Tabella 4.3.

4.4 Il-Blue Sticker

Dan hu servizz li l-KNPD tamministra f'isem il-Kummissarju tal-Pulizija. Hi tagħmel rakkomandazzjonijiet lill-Kummissarju biex joħroġ il-Blue Sticker lil persuni li għandhom nuqqas sever ta' mobilità. Għan-nom tal-Kummissarju tal-Pulizija, il-KNPD titlob li jiġu rritornati Blue Stickers ta' persuna b'diżabilità li ġew nieqsa. Jekk il-Blue Sticker tibqa' ma tiġix ritornata, tinbagħat ittra mill-Kummissarju tal-Pulizija. F'każ li l-Blue Sticker tkun mitlufa, il-familjari jagħmlu affidavit. Matul il-perjodu kopert minn dan ir-rapport, xogħol f'dan ir-rigward sar kif jidher f'Tabella 4.4.

Minn din is-sena, ġiet konsolidata s-sistema ta' ġbir regolari tal-Blue Sticker u għalhekk kien hemm żieda

Tabella 4.4

Il-Blue Sticker

	Total 2009	Total 2010	Diff
Applikazzjonijiet ġodda	1064	1514	+42%
Rakkomandati			
- Permanenti	454	472	+4%
- Temporanju	219	184	-16%
Applikazzjonijiet mhux rakommandati	165	126	-24%
Applikanti li ma attendewx għall-appuntament	93	61	-34%
Applikanti li talbu appuntament ġdid	143	140	-2%
Blue Stickers imġedda	*	613	*
Blue Stickers miżmuma	*	9	*
Blue Stickers ritornati	180	655	+264%
Affidavit rigward Blue Stickers mitlufa	44	46	+5%
Ittra mill-Kummissarju tal-Pulizija rigward ir-ritorn tal-Blue Stickers	33	157	+356%

* Kien hemm bdil fil-mod kif inġabret l-informazzjoni fl-2010 u għalhekk f'dan il-każ, wieħed ma jistax iqabbel mal-istatistika tas-sena ta' qabel.

sostanzjali ta' dokumenti ritornati, u anke fin-numru ta' ittri li ntbagħtu mill-Kummissarju tal-Pulizija rigward ir-ritorn tal-Blue Sticker.

i. Persuni li ma jingħatawx il-Blue Sticker jistgħu jappellaw mid-deċiżjoni permezz **tal-Bord tal-Appell tal-Blue Sticker,** li hu mmexxi mill-KNPD u l-Kummissarju tal-Pulizija. Statistika dwar appelli li saru fl-2010 tidher f'Tabella 4.4.1.

4.5 Eżenzjoni

Il-Ministeru tal-Finanzi jagħti Eżenzjonji mill-Ħlas tal-Liċenzja tat-Triq u mill-Ħlas tat-Taxxa tar-Reġistrazzjoni fuq Vetturi. Il-KNPD tamministra dawn is-servizzi u tagħmel rakkomandazzjonjiet lill-Ministeru għal dawn iż-żewġ servizzi. Statistika dwarhom għas-sena 2010 tidher f'Tabelli 4.5.1 sa 4.5.3.

Kien hemm bdil fil-mod kif inġabret l-informazzjoni fl-2010 u għalhekk f'dan il-każ, wieħed ma jistax iqabbel mal-istatistika tas-sena ta' qabel f'Tabelli 4.5.1 sa 4.5.3.

Tabella 4.4.1

Bord tal-Appell

	Total 2009	Total 2010	Diff
Appelli ġodda	120	83	-315
Konferma tal-ewwel deċiżjoni	93	61	-34%
L-ewwel deċiżjoni mibdula	24	22	-8%

Tabella 4.5.1

Eżenzjoni mill-Ħlas tal-Liċenzja tat-Triq

	Total 2010
Applikazzjonijiet ġodda	257
Rakkommandati	185
Mhux rakkomandati	11
Applikazzjoni mwaqqa'	7
Saqsew għal appuntament ġdid	17

Tabella 4.5.2

Eżenzjoni mill-Ħlas tat-Taxxa tar-Reġistrazzjoni

	Total 2010
Applikazzjonijiet ġodda	183
Rakkommandati	154
Mhux rakkomandati	1
Applikazzjoni mwaqqa'	30
Saqsew għal appuntament ġdid	16

Dawn l-eżenzjonijiet joħorġu fuq tipi differenti ta' vetturi, kif jidher f'Tabella 4.5.3.

Tabella 4.5.3

Tipi ta' Vetturi Eżenti

	Total 2010	Total 2010
Karozza manwali	52	32%
Karozza manwali modifikata	2	1%
Karozza awtomatika	71	44%
Karozza awtomatika modifikata	12	7%
Vannijiet aċċessibli għas-siġġijiet tar-roti	25	16%
Total	162	100%

4.6 Reserved Parking u Keep Clear Bays

Matul din is-sena, il-KNPD kompliet tikkollabora mat-Transport Malta biex din tieħu ħsieb talloka Reserved Parking u Keep Clear Bays quddiem id-djar ta' persuni li għandhom nuqqas ta' mobilità sever ħafna. Persuni li ma jingħatawx dan is-servizz jistgħu jappellaw mid-deċiżjoni permezz tar-**Review Panel** li hu mmexxi mill-KNPD u Transport Malta. Matul din is-sena, l-appelli li nstemgħu kienu kif jidher f'Tabella 4.6.

4.7 Kollaborazjoni

Bħas-snin ta' qabel, il-KNPD kompliet ukoll tikkollabora mal-Fondazzjoni għas-Servizzi tar-*Respite Care* sabiex din tipprovdi servizz ta' trasport personalizzat għall-persuni b'diżabilità.

Tabella 4.6

Review Panel

	Total 2009	Total 2010
Appelli ġodda	22	22
Konfermata l-ewwel deċiżjoni	15	15
L-ewwel deċiżjoni midbula	7	6
Ingħataw 'Keep Clear Bay'	0	1

Għarfien dwar l-Oqsma tad-Diżabilità

Il-KNPD temmen bi sħiħ li minbarra servizzi lill-persuni b'diżabilità, xogħol fuq *policy*, miżuri u programmi favur il-persuni b'diżabilità, u l-implimentazzjoni tal-Liġi Opportunitajiet Indaqs, hu importanti wkoll li jiżdied l-għarfien dwar id-drittijiet u l-ħtiġijiet tal-persuni b'diżabilità f'setturi differenti tas-soċjetà.

5.1 Il-Programm tat-Taħriġ dwar l-Oqsma tad-Diżabilità

Dan joffri taħriġ dwar l-ugwaljanza tal-persuni b'diżabilità. Dan it-taħriġ isir lil tipi ta' udjenza differenti u jsir bis-sehem sħiħ ta' persuni b'diżabilità u ġenituri ta' persuni b'diżabilità li ma jistgħux jirrappreżentaw lilhom infushom. Fil-perjodu kopert minn dan ir-rapport, is-sessjonijiet ta' taħriġ saru kif jidher f'Tabella 5.1

5.2 Iċ-Ċentru tar-Riżorsi Wenzu Dalli

Dan jinsab fis-Segretarjat tal-KNPD u hu miftuħ għall-pubbliku. Matul din is-sena sar eżerċizzju ta' stocktaking sabiex tiġi vverifikata l-informazzjoni li hemm fid-database ta' dan iċ-Ċentru. Permezz ta' self tar-riżorsi li hemm f'dan iċ-Ċentru, il-membri jistgħu jżommu ruħhom aġġornati dwar il-qasam tad-diżabilità. Ir-riżorsi li kien hemm sal-aħħar tat-2010 kienu kif jidher f'Tabella 5.2.

Iċ-Ċentru hu użat minn persuni b'diżabilità, membri tal-familja tagħhom, membri ta' organizazzjonijiet li jaħdmu fil-qasam tad-diżabilità, persuni li jaħdmu f'dan is-settur, studenti u persuni oħra li għandhom interess f'dan is-settur. Matul din is-sena, użu ta' dan iċ-Ċentru sar kif indikat f'Tabella 5.2.1.

Tabella 5.1

Taħriġ dwar l-Oqsma tad-Diżabiltà

	Numru ta' Studenti
B.Ed. (Hons) (Primarja)	68
B. Eds. (Hons) (Sekondarja)	90
Institute of Health Care	50
Ħidma Soċjali / Politika Soċjali	39
Liġi	12
Studenti tal-Kulleġġ ta' San Injazju	75
Seminaristi	9
Uffiċċjali tal-Pulizija	30
Skola Primarja San Gwann	264
Tobba gradwati	10
Careworkers (kors tal-MUHC)	12
Learning Support Assistants	65
Impjegati tal-Bank HSBC	60
Impjegati tal-Virtu Ferries	40
Mobility and Orientation Training	20
Independent Living Services	15
Numru ta' studenti 2010	**924**
Numru ta' studenti 2009	**969**
Differenza	**+5%**

Tabella 5.2

Riżorsi u Membri Ġodda

	Total 2010	Total Globali 2009	Total Globali 2010	Diff
Kotba	191	4670	5075	+8%
Perjodiċi	56	367	423	+13%
CDs	31	109	140	+22%
DVDs	7	40	51	+22%
Membri	33	1447	1480	+2%

Tabella 5.2.1

Self ta' Riżorsi

	Total 2009	Total 2010	Diff
Kotba	550	335	-39%
Perjodiċi	150	131	+13%
CDs	10	14	+28%
DVDs	8	2	-75%
Membri li użaw iċ-Ċentru	116	134	+13%

5.3 Soċjetà Waħda

Il-KNPD ingħatat fondi mill-Programm Progess tal-Unjoni Ewropea sabiex tagħmel sena ta' attivitajiet permezz ta**l-Proġett Persuni Differenti, Bżonnijiet Differenti, Soċjetà Waħda**. Dan il-Proġett inbeda matul il-Ġimgħa tal-Persuni b'Diżabilità f'Diċembru 2009 u kompla matul l-2010. Minbarra dak li ġie rrappurtat f'sezzjonijiet oħra ta' dan ir-rapport dwar attivitajiet u pubblikazzjonijiet iffinanzjati minn dan il-Proġett, saru wkoll dawn l-attivitajiet:

i. Fil-15 ta' Mejju, il-KNPD f'kollaborazzjoni mal-Kummissjoni Nazzjonali għall-Promozzjoni tal-Ugwaljanza (NCPE) organizzat seminar bl-isem ta' **Niġġieldu l-Faqar u l-Eskluzjoni Soċjali permezz tal-Anti-Diskriminazzjoni** li saret ġewwa l-Lukanda The Victoria f'Tas-Sliema. Is-seminar ġie indirizzat miċ-

Ċermen tal-KNPD, is-Sur Joseph M. Camilleri u anke s-Sna Therese Bugeja, Direttur tal-NCPE flimkien mas-Sur George Sultana, Direttur tal-Affarijiet tal-Unjoni Ewropea u Żvilupp ta' *Policy* fil-Ministeru tal-Edukazzjoni, Impjieg u Familja. Flimkien ma' dawn ir-rapprezentanti, kien hemm kelliema oħra li wasslu l-messaġġ tagħhom kontra d-diskriminazzjoni. Dawn il-kelliema kienu qed jirrappreżentaw persuni minn minoritajiet differenti u tkellmu dwar l-esperjenzi tagħhom u ta' persuni oħra. Kien hemm ukoll workshops li fihom il-parteċipanti setgħu jiżvolġu aktar fid-dettal id-diskussjoni dwar dak li hemm simili fl-esperjenzi ta' persuni minn minoritajiet differenti u fl-istess ħin kif dawn il-persuni jistgħu wkoll jesperjenzaw diskriminazzjoni b'modi differenti. Kien hemm qbil li d-diskriminazzjoni hi direttament relata mal-faqar u l-esklużjoni soċjali. Filwaqt li l-leġiżlazzjoni hi importanti ħafna fil-ġlieda kontra d-diskriminazzjoni, it-tibdil fl-attitudni lejn persuni minn minorità hu kruċjali biex dawn ikunu jistgħu jkunu verament inklużi fis-soċjetà.

ii. Sar it-**Tieni Ktieb tas-Sinjali** u d-DVD li takkumpanjah. Dan il-Ktieb ġie preżentat f'seminar li sar f'Ottubru, u li għalih attendew persuni b'diżabilità u l-familji tagħhom, persuni li jaħdmu fil-qasam edukattiv, *speech therapsists, occupational therapists*, u persuni li jaħdmu ma' għaqdiet mhux governattivi. Il-kelliema kienu jinkludu l-Onor Clyde Puli, Segretarju Parlamentari, Dr Nicola Grove, minn City University f'Londra, dawk li ħadmu fuq il-ktieb tas-sinjali, professjonisti li jużawh fix-xogħol tagħhom, persuni b'nuqqas ta' smigħ li jitkellmu bil-lingwa tas-sinjali Maltija, u ġenituri ta' persuni b'diżabilità li jużaw sistema tas-sinjali.

iii. Il-KNPD ipproduċiet DVD dwar **Taħriġ dwar l-Oqsma tad-Diżabilità**. Ġew intervistati persuni b'diżabilità diversi dwar l-esperjenza personali tagħhom. F'Novembru sar weekend ta' taħriġ li fih persuni b'diżabilità li huma kelliema fil-programm tat-Taħriġ dwar l-Oqsma tad-Diżabilità ngħataw taħriġ dwar kif jużaw dan id-DVD waqt is-sessjonijiet li jkunu involuti fihom. Id-DVD ġie varat f'Diċembru waqt il-Ġimgħa tal-Persuni b'Diżabilità.

5.4 Il-Ġimgħa tal-Persuni b'Diżabilità 2010

Din ġiet bejn it-3 ta' Diċembru (Jum Internazzjonali tal-Persuni b'Diżabilità) u l-10 ta' Diċembru (Jum Internazzjonali tad-Drittijiet Fundamentali tal-Bniedem). It-tema għal din il-Ġimgħa kienet Ngħixu b'Mod Sħiħ fis-Soċjetà. Din hi wkoll it-tema tal-kampanja ta' għarfien li se ssir matul l-2011. L-attivitajiet ta' din il-kampanja, inkluż il-Ġimgħa tal-Persuni b'Diżabilità, huma ko-finanzjati mill-proġett il-ġdid tal-Programm Progress tal-Unjoni Ewropea, *Ngħixu b'Mod Sħiħ fis-Soċjetà*. L-attivitajiet li tellgħet il-KNPD matul din il-Ġimgħa huma indikati f'Tabella 5.4.

Tabella 5.4

Attivitajiet tal-Ġimgħa tal-Persuni B'Diżabiltà 2010

	Data
Konferenza Stampa	22 ta' Novembru
Konferenza Nazzjonali: Ngħixu b'Mod Sħiħ fis-Soċjetà (bidu tal-konsultazzjoni dwar għixien issapportjat) **Messaġġ tal-Ministru l-Onor Dolores Cristina flimkien mas-Sur Sean Grima**	3 ta' Diċembru
Sessjoni ta' Taħriġ Dwar Oqsma tad-Diżabilità mal-istaff tal-HSBC	6 ta' Diċembru
Preżentazzjoni tal-Messaġġ tat-Tfal fl-Iskola Stella Maris, Ħal-Balzan **Preżentazzjoni tad-DVD dwar Taħriġ Dwar Oqsma tad-Diżabilità** **Riċeviment ta' Radd ta' Ħajr għall-Ħidma fil-Qasam tad-Diżabilità**	7 ta' Diċembru
Laqgħa tal-Kumitat Konsultattiv tal-Persuni b'Diżabilità Intellettwali	9 ta' Diċembru
Varar tal-iSkema dwar l-Impjieg tal-Persuni b'Diżabilità fl-Amministrazzjoni Pubblika	10 ta' Diċembru
Messaġġ tal-Ġimgħa tal-Persuni b'Diżabilità, poster, billboards u riklami fil-gazzetti u fuq ir-radju	--

5.5 Kummissjaru tat-Tfal

Il-KNPD ħadet sehem f'**attività mtella'** **mill-Kummissjaru tat-Tfal** ġewwa l-Palazz ta' Verdala. Il-KNPD kellha *stand* b'tagħrif dwar il-qasam tal-persuni b'diżabilità u qassmet ukoll tagħrif u pubblikazzjonijiet dwar dan il-qasam.

5.6 Il-Premju Mons Mikiel Azzopardi

Dan hu mogħti mid-Dar tal-Providenza u din is-sena ngħata lill-Monsinjur Lawrence Gatt u Dun Ġużepp Borg Micallef. Għal din l-okkażżjoni, saret laqgħa dwar il-bioetika u l-persuni b'diżabilità. Fiha tkellmu s-Sur Joe Camilleri, Ċermen tal-KNPD, u l-Rev. Prof. Manwel Aguis.

5.7 Sena Ewropea biex Tiġġieled il-Faqar u l-Esklużjoni Soċjali

Fir-rwol tiegħu bħalha l-ambaxxatur għall-qasam tad-diżabilità għas-Sena Ewropea biex Tiġġieled il-Faqar u l-Esklużjoni Soċjali 2010, is-Sur Joe Camilleri, Ċermen tal-KNPD, ħa sehem f'attivitajiet differenti matul is-sena, inkluż il-konferenza nazzjonali li ġabet fit-tmien tagħha din is-sena. Din saret il-Ġimgħa 10 ta' Diċembru 2010.

5.8 Żjara fis-Segretarjat

Saret żjara fis-Segretarjat tal-KNPD mill-**Ambaxxatur Taljan, L-Eċċellenza Tiegħu**, is-Sur Efisio Luigi Marras. Waqt iż-żjara saret laqgħa dwar ħidma favur it-titjib fil-kwalità tal-ħajja tal-persuni b'diżabilità.

Ħidma Oħra

6.1 iċ-Ċentru għall-Ħajja Indipendenti u s-Servizzi għall-Ħajja Indipendenti

Il-KNPD kompliet taħdem fuq iċ-Ċentru għall-Ħajja Indipendenti u s-Servizzi għall-Ħajja Indipendenti, li għalihom ġabet fondi mill-Unjoni Ewropea, rispettivament mill-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali u mill-Fond Strutturali Ewropew. Il-kostruzzjoni taċ-Ċentru issa wasal fl-aħħar fażijiet tiegħu. Ġew iffirmati wkoll il-kuntratti għax-xiri tal-apparat. Il-biċċa l-kbira ta' dan l-apparat wasal matul din is-sena u tpoġġa fiċ-Ċentru. F'dak li hu taħriġ, f'Ġunju ġie inawgurat uffiċjalment dan il-proġett permezz ta' *breakfast launch* ġewwa l-Lukanda Phoenicia. Il-kelliema ewlenija għal din l-attivita kienu s-Sur Joe Camilleri, Chair tal-KNPD, is-Sna Vickie Gauci, Project Leader, il-Maġġur Peter Ripard mit-Transport Malta, is-Sna Joanna Chetcuti, OT Services Manager, u s-Sna Margaret Muscat, Physiotherapy Services Manager, u l-Onor. Dr. Stephen Spiteri MD, MP, Assistent Parlamentari fil-Ministeru tal-Edukazzjoni, Impjieg u Familja. S'issa, 82 *occupational therapists* u fiżjoterapisti, 6 *driving instructors* u 2 membri tal-istaff tal-KNPD irċevew taħriġ f'aspetti differenti tas-servizzi li se jingħataw permezz ta' dan iċ-Ċentru. Dawn huma *Wheelchairs and Seating*, *Adaptive Driving*, u *Adaptive Equipment*.

6.2 Il-Proġett Mobility and Orientation for Blind and Visually Impaired Persons (MOBAVIP)

Il-MOBAVIP hu ffinanzjat mill-Programm Leonardo tal-Unjoni Ewropea kompla jiġi implimentat. Il-proġett ġie fi tmiemu f'Novembru 2010. Matul is-sena twettaq dan ix-xogħol fuq il-proġett:

- Saret laqgħa introduttorja għall-istudenti li kienu se jsegwu l-kors preparatojru dwar Taħriġ ta' Mobilità u Orjentazzjoni. Is-sessjonijiet prattiċi ta' dan il-kors saru fi Frar u April. Dawn is-sessjonjiet kienu mmexxija mill-Provision Solutions, organizazzjoni Ingliża li hi partner f'dan il-proġett.

- Ġie ffinalizzat u ppublikat l-istudju dwar is-sitwazzjoni f`Malta fir-rigward ta' Taħriġ fil-Mobilita u Orjentazzjoni għall-persuni għomja jew nieqsa mid-dawl. Ir-rapport ġie mqassam lil numru ta' entitajiet. L-istudju ġie wkoll maqlub għall-Malti u jista' jinkiseb mis-sit elettroniku tal-KNPD **www.knpd.org**.
- Saru laqgħat bl-għan li jitwassal il-messaġġ li hawn bżonn li jiġi provdut taħriġ fil-Mobilita u l-Orjentazzjoni f`Malta. Fosthom saru laqgħat ma' rappreżentanti tal-Ministeru għall-Edukazzjoni, Xogħol u l-Familja, rappreżentanti tal-Universita ta' Malta kif ukoll mad-Dipartiment tas-Servizzi għall-Istudenti.
- Saret laqgħa li għaliha attendew persuni nieqsa mid-dawl li kienu interessati li jieħdu sehem fit-tieni parti ta' dan il-kors fejn l-istudenti li għamlu l-kors preparatorju ġew allokati ma' żewġ persuni nieqsa mid-dawl sabiex flimkien jaħdmu fuq it-taħriġ fil-mobilita u orjentazzjoni. Dan sar f'Ġunju 2010 ġewwa l-lukanda *The Victoria Hotel* f'tas-Sliema.
- Ġew żviluppati żewġ kotba qosra rigward il-mudell soċjali tad-diżabilità, wieħed imfassal għall-użu tal-persuni li qegħdin isegwu l-kors u l-ieħor imfassal għall-persuni nieqsa mid-dawl. Dawn il-kotba ġew mogħtija lill-persuni involuti fil-kors u lill-persuni nieqsa mid-dawl li qegħdin jieħdu sehem fil-proġett biex ikomplu jżidu l-għarfien tagħhom rigward il-mudell soċjali tad-diżabilità. Allaċjat ma' din l-attivita sar ukoll seminar li għalih attendew il-persuni li qegħdin isegwu l-kors preparatorju u l-persuni nieqsa mid-dawl li huma involuti f'dan il-proġett. Is-seminar tratta taħriġ fl-oqsma tad-diżabilità. Matul dan is-seminar taw sehemhom attivisti b'diżabilità li tkellmu fuq il-mudell soċjali tad-diżabilità, is-servizzi u benefiċċji għall-persuni nieqsa mid-dawl, u kif ukoll l-użu tat-teknoloġija bħala apparat assistiv għall-persuni nieqsa mid-dawl.
- Il-persuni li segwew il-kors irċevew ukoll taħriġ f`dak li hu *tactile mapping*. Permezz ta' dan it-taħriġ dawn il-persuni tgħallmu jipproduċu mapep aċċessibbli biex ikunu jistgħu jintużaw minn persuni nieqsa mid-dawl. Dan it-taħriġ involva wkoll il-parteċipazzjoni diretta tal-persuni nieqsa mid-dawl fejn flimkien mal-persuni li qegħdin isegwu l-kors preparatorju setgħu jitħarrġu fl-użu ta' dawn it-tip ta' mapep. L-organizzazzjoni li ħadet ħsieb dan it-taħriġ kienet l-Università ta' Karlsruhe.
- Sar it-tielet *International Partners Meeting* ġewwa l-belt ta' Karslruhe fil-Ġermanja, fejn fost suġġetti oħra l-organizzazzjonijiet involuti ddiskutew il-konferenza li ser tagħlaq dan il-proġett pjanata għall-aħħar ta' Novembru 2010. Is-Sinjuri Mary Rose Attard, Marchita Mangiafico u Alison Zammit attendew għal din il-laqgħa.
- Saret il-konferenza finali tal-proġett li fiha ħadu sehem l-organizzazzjonijiet imsieħba kif ukoll il-benefiċċjarji tal-proġett.

6.3 Id-Diżabilità u l-Awtonomija Personali Permezz tal-Edukazzjoni, Aċċessibilità Universali u l-Impjieg

Dan kien l-isem ta' konferenza organizzata mill-Presidenza Spanjola tal-Unjoni Ewropea f'Zaragoza, Spanja, bejn l-20 u 21 ta' Mejju, li għaliha attendiet is-Sna Vickie Gauci. Il-konferenza ffokat fuq l-implimentazzjoni tal-Konvenzjoni tal-Ġnus Magħquda dwar id-Drittijiet tal-Persuni b'Diżabilità u l-Istrateġija Ewropea dwar id-Diżabilità, u anke l-Istrateġija Ewropea 2020, u l-Aġenda Soċjali Ewropea l-ġdida. Id-delegati ddiskutew kif l-implimentazzjoni tal-Konvenzjoni u l-Istrateġija jistgħu jgħinu biex il-persuni b'diżabilità jgawdu minn edukazzjoni inkussiva, aċċessibilità universali u jkollhom ukoll opportunitajiet indaqs fl-impjieg. Il-kelliema f'din il-konferenza kienu jinkludu rappreżentanti mill-Kummissjoni Ewropea, esperti tekniċi u rappreżentanti ta' għaqdiet tal-persuni b'diżabiltà.

6.4 Żjara ta' Studju ġewwa ċ-Ċentru tal-Gestalt ta' Londra.

Is-Sna Rosanne Fenech, Manager – Riżorsi Umani fil-KNPD attendiet għal Żjara ta' Studju ġewwa ċ-Ċentru tal-Gestalt ta' Londra. Matul din il-Ġimgħa hija kellha diversi laqgħat ma' professjonisti li jaħdmu f'dan iċ-Ċentru sew bħala għalliema kif ukoll bħala psikoterapisti. Kellha wkoll laqgħat ma' studenti li waslu fir-raba' sena tat-taħriġ tagħhom fil-psikoterapija tal-Gestalt. Dan għen ħafna lis-Sna Fenech sabiex setgħet tkompli ssaħħaħ l-għarfien tagħha dwar il-prattika ta' din it-terapija.

Matul din iż-żjara hija kellha wkoll laqgħa importanti mal-koordinatriċi responsabbli mit-terapija li tingħata mil-*Low Cost Services* ta' dan iċ-Ċentru. Is-Sna Fenech attendiet ukoll għal Workshop ta' jumejn dwar *Conflict , Challenge & Confrontation in Groups* immexxi minn Michael Ellis, wieħed mid-Diretturi ta' dan iċ-Ċentru kif ukoll professjonist imħarreġ fl-użu tal-psikoterapija tal-Gestalt fl-organizzazzjonijiet. Barra minn hekk is-Sna Fenech kellha l-opportunità li tagħmel xogħol ta' riċerka fil-Librerija tinstab f'dan iċ-Ċentru.

6.5 Grupp ta' Uffiċċjali Għolja dwar id-Diżabilità

Il-KNPD ħadet sehem fit-tlett laqgħat tal-Grupp ta' Uffiċċjali Għolja dwar id-Diżabilità li saru matul l-2010. Għal dawn il-laqgħat attendew is-Sinjuri Anne-Marie Callus u Vickie Gauci, li huma rispettivament il-Membru u l-Membru Alternattiv ta' dan il-Grupp. Fost affarijiet oħra, f'dawn il-laqgħa ġew diskussi l-Konvenzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti dwar id-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità u l-iStrateġija Ewropea dwar id-Diżabilità 2010-2020.

6.6 Sejħa għal Applikazzjonijiet mill-Fond Strutturali Ewropew

F'Settembru ħarġet sejħa għal applikazzjonijiet mill-Fond Strutturali Ewropew u l-KNPD ħadmet fil-qrib ma' entitajiet oħra sabiex jsiru applikazzjonijiet għal żewġ proġetti, li l-għan tagħhom hu li jiġi provdut taħriġ għal min jaħdem mal-persuni b'diżabilità sabiex ikomplu jitjiebu s-servizzi offruti lil

dawn il-persuni. L-applikazzjonijiet saru kif ġej:

- Proposta għal proġett immexxi mill-KNPD, bi sħab mal-Aġenzija Sapport u l-Ministeru ta' Għawdex bl-isem ***Promoting the Social Inclusion of Disabled Persons with Challenging Behaviour.***
- Proposta għal proġett immexxi mill-Aġenzija Sapport, bi sħab mal-KNPD u l-Fondazzjoni Maltija Klieb Gwida bl-isem ***Training Rehabilitation Workers for Persons with Visual Impairment.***

6.7 Servizz ta' SMS għal Persuni Neqsin mis-Smigħ

Fuq talba tal-Għaqda Persuni Neqsin mis-Smigħ, il-KNPD nediet servizz ta' SMS għal persuni neqsin mis-smigħ. L-għan tas-servizz tal-SMS hu li jagħti lill-persuni neqsin mis-smigħ aċċess sħiħ għas-servizzi tas-Segretarjat tal-KNPD sabiex, fost oħrajn:

- isaqsu dwar is-servizzi li hi toffri
- jagħmlu ilment rigward diskriminazzjoni a bażi tad-diżabilità tagħhom, jew
- jagħmlu kuntatt rigward affarijiet oħra li jikkonċernawhom.

In-numru ta' dan is-servizz hu 79788555. Dan in-numru għandu jintuża biss biex jintbagħtu SMS.

6.8 Membri ta' Bordijiet u Kumitati ta' Entitajiet Differenti.

Iċ-Ċermen, id-Direttur Eżekuttiv u membri tal-istaff fis-Segretarjat tal-KNPD huma Membri ta' Bordijiet u Kumitati ta' Entitajiet Differenti. Dawn huma kif ġej.

- Il-Grupp tas-Soċjetà Ċivili tal-Kunsill Malti għall-Iżvilupp Ekonomiku u Soċjali (l-MCESD)
- Il-Korporazzjoni tal-Impjieg u t-Taħriġ (l-ETC)
- Il-Kunsill u s-Senat tal-Università ta' Malta
- Il-Bord tal-Gvernaturi tal-Kulleġġ Malti għall-Arti, Xjenza u Teknoloġija (l-MCAST)
- Il-Kummissjoni Familja
- Il-Kumitat għall-Allokazzjoni tas-Servizzi tal-Aġenzija Sapport
- Il-Kumitat Konsultattiv tad-Diviżjoni tas-Saħħa
- Il-Bord tas-Skema L tal-Awtorità tad-Djar
- Il-Malta Community Chest Fund.

6.9 Entijatiet Fundaturi

Il-KNPD hi rappreżentata wkoll bħala waħda mill-Entijatiet Fundaturi tal-Fondazzjoni għas-Servizzi tar-Respite Care, li tmexxi Dar il-Kaptan, u tal-Fondazzjoni għall-Aċċessbilità fl-Informatika (il-FITA).

6.10 taħdem fil-qrib ma' entitajiet oħra

Biex il-KNPD tkun tista' twettaq ix-xogħol tagħha b'mod effettiv, hi taħdem fil-qrib ma' entitajiet oħra. Ħafna minn dan ix-xogħol hu deskritt aktar 'il fuq f'dan ir-rapport. Barra mill-entitajiet imsemmija diġa f'dan ir-rappot, saru wkoll laqgħat u ħidma ma' diversi entitajiet oħra.

- Arthritis and Rheumatism Association (Malta)
- Campus FM
- Għaqda Persuni Neqsin mis-Smigħ
- Il-Kummissjoni Nazzjonali għall-Promozzjoni tal-Ugwaljanza

- L-Uffiċċju tal-Koordinatur tad-Diżabilità għal Għawdex
- Il-Ministeru tal-Finanzi
- Il-Grupp ta' Ħidma dwar il-Pensjoni tal-Irtirar.

6.11 qasam tad-diżabilità fuq livell internazzjonali

Il-KNPD iżżomm ruħha aġġornata dwar dak li qed jiġri fil-qasam tad-diżabilità fuq livell internazzjonali permezz ta' kuntatti fil-qrib mal-Forum Ewropew tad-Diżabilità, id-*Disability Rights Committee* fi ħdan l-*Equality and Human Rights Commission* tar-Renju Unit, *Disability Wales* u *Inclusion Europe*, fost entitajiet oħra.

Aktar tagħrif dwar il-ħidma tal-Kummissjoni Nazzjonali Persuni b'Diżabilità tista' tinkiseb mis-sit elettroniku **www.knpd.org** jew mis-Segretarjat tal-KNPD f'St Venera.

Kummissjoni Nazzjonali Persuni b'Diżabilità
Bugeia Institute
Triq Braille
St Venera
SVR 1619

Tel:	2278 8555
Fax:	2278 8490
SMS biss:	7978 8555
Posta Elettronika:	helpdesk@knpd.org

05

Appendiċi

Statistika mir-Reġistru Nazzjonali tal-Persuni b'Diżabilità

Tabella 1

Statistika Skond l-Età u s-Sess

Eta	Nisa	Irġiel	Total	2010	2009	Differenza
0-4	49	60	109	0.91	0.89	0.02
5-9	94	157	251	2.10	2.07	0.03
10-14	137	220	357	2.99	3.27	-0.28
15-19	165	217	382	3.20	3.12	0.08
20-24	149	242	391	3.27	3.24	0.04
25-29	166	263	429	3.59	3.67	-0.07
30-34	190	273	463	3.88	3.87	0.01
35-39	199	257	456	3.82	3.86	-0.04
40-44	203	244	447	3.74	3.41	0.33
45-49	215	352	567	4.75	5.17	-0.43
50-54	319	447	766	6.42	6.31	0.11
55-59	358	514	872	7.30	7.37	-0.06
60-64	444	627	1071	8.97	8.72	0.25
65-69	416	548	964	8.07	7.80	0.27
70-74	510	574	1084	9.08	9.06	0.02
75-79	603	463	1066	8.93	9.06	-0.14
80-84	707	524	1231	10.31	10.27	0.04
>85	612	368	980	8.21	8.17	0.03
Mhux magħrufa			54	0.45	0.65	
Total	**5536**	**6350**	**11940**			

Grafika 1 **Statistika Skond l-Età**

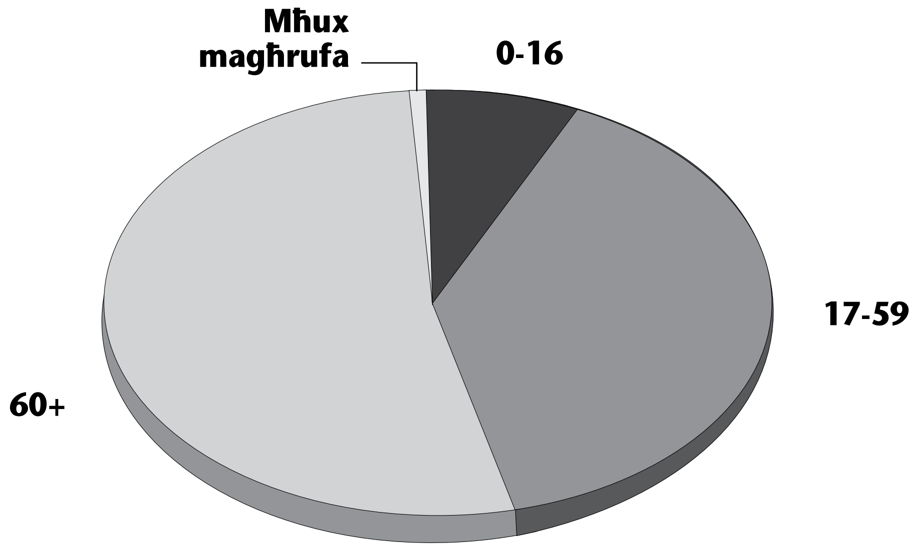

Tabella 2

Statistika Skond l-Età Matul is-Snin

Sena	0-16		17-59		60+		Mhux Magħrufa	Total
	Nru	%	Nru	%	Nru	%		
1994	815	24.5	1839	55.2	651	19.5	25	3330
1999	1089	17.2	2961	46.7	2286	36.1	4	6340
2003	1260	16.6	3388	44.5	2962	38.9	0	7610
2005	764	8.4	3854	42.5	4388	48.4	57	9063
2006	807	8.4	4030	41.7	4771	49.4	55	9663
2007	819	8.0	4188	40.7	5227	50.8	57	10291
2008	837	7.3	4449	38.6	6193	53.7	54	11532
2009	864	7.4	4535	38.9	6198	53.1	76	11673
2010	874	7.3	4616	38.7	6396	53.6	54	11940

Grafika 2 **Statistika Skond l-Età Matul is-Snin**

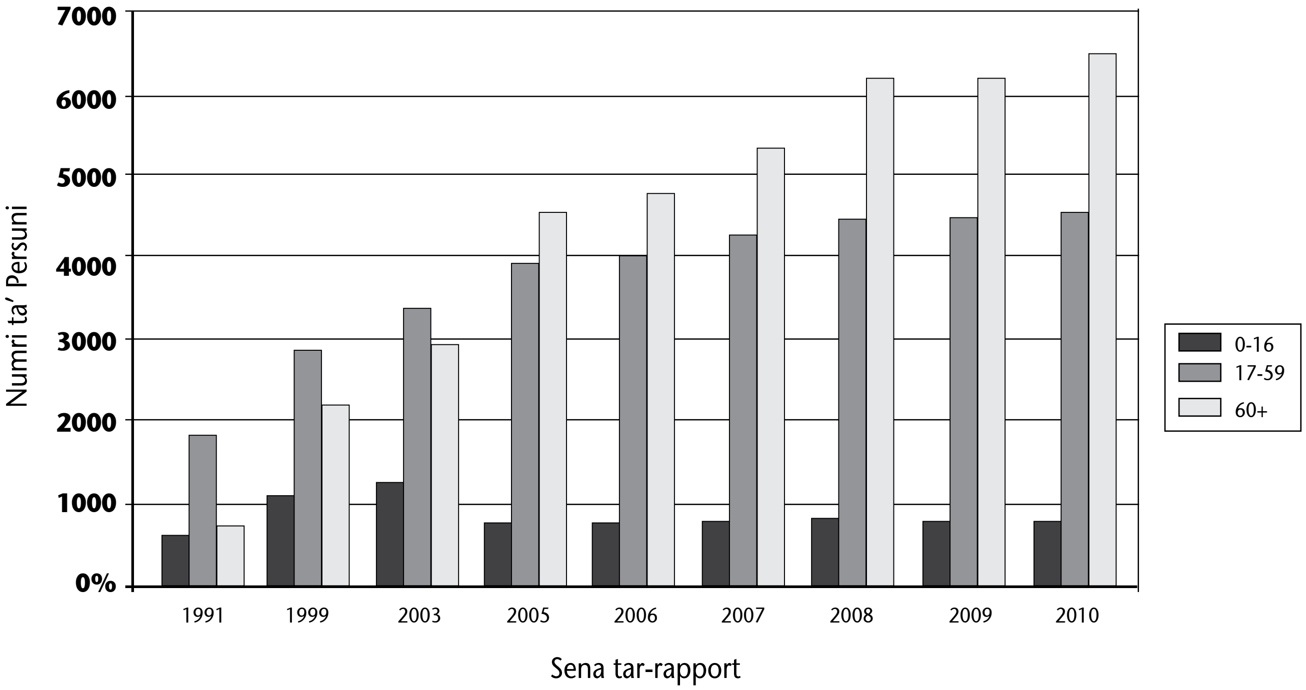

Tabella 3

Statistika Skond in-Nuqqas

	Nru					%		Differenza 2008-2009
	2010	2009	2008	2007	2006	2010	2009	
Fiżika	8470	8190	7801	6556	5953	70.94	70.16	0.78
Intellettwali	2269	2234	2184	2052	1964	19.00	19.14	-0.13
Psikoloġika	1214	1182	1166	1054	946	10.17	10.13	0.04
Vista	1138	1166	1236	1159	1129	9.53	9.99	-0.46
Smigħ	1019	1060	1128	1062	1025	8.53	9.08	-0.55
Aktar minn wieħed	2286	2292	2284	2022	1881	19.15	19.64	-0.49
Mhux speċifikat	886	903	1140	1279	1383	7.42	7.74	-0.32

Nota: It-totali huma akbar minħabba li hemm numru ta' persuni li għandhom aktar minn nuqqas wieħed

Grafika 3 **Statistika Skond in-Nuqqas**

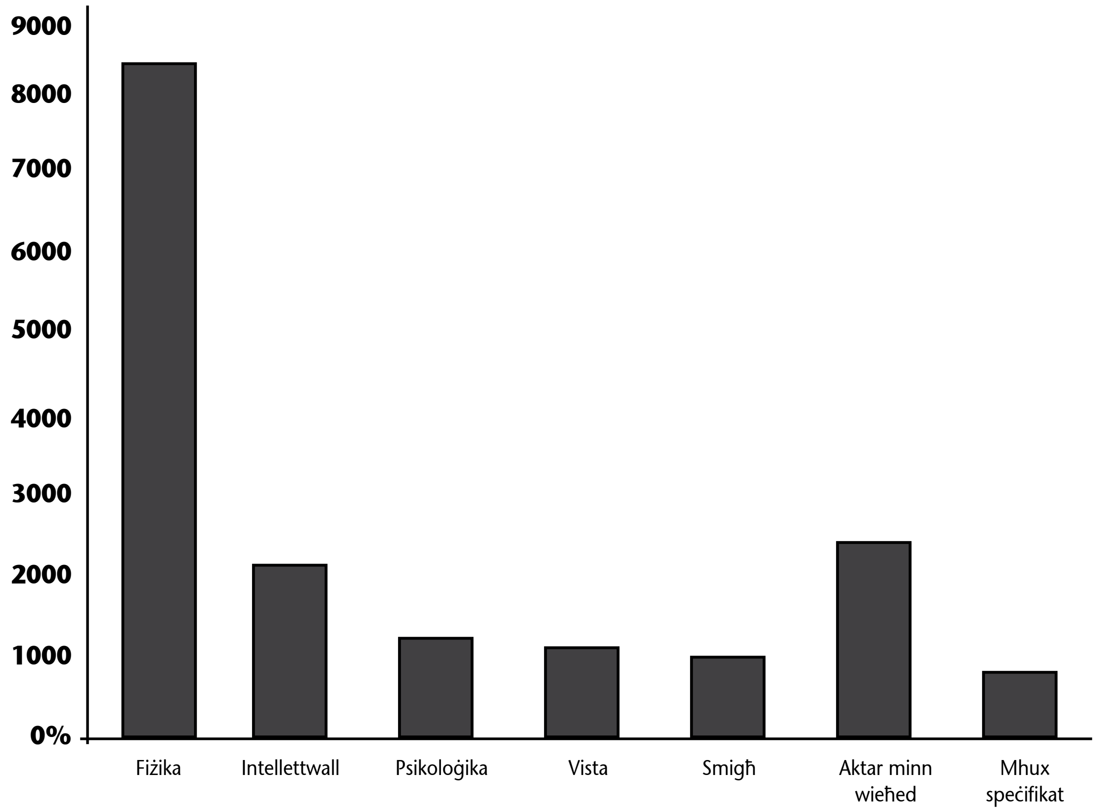

Tabella 4

Statistika Skond in-Nuqqas u l-Età kull Ħames Snin

Età	Fiżika	%	Psikoloġika	%	Intelletwali	%	Smigħ	%	Vista	%	Aktar minn wieħed	%
0-4	63	0.74	29	2.39	59	2.60	5	0.49	11	0.97	47	2.06
5-9	90	1.06	77	6.34	158	6.96	21	2.06	16	1.41	97	4.24
10-14	156	1.84	79	6.51	194	8.55	37	3.63	33	2.90	118	5.16
15-19	157	1.85	78	6.43	202	8.90	44	4.32	24	2.11	109	4.77
20-24	189	2.23	65	5.35	193	8.51	37	3.63	34	2.99	104	4.55
25-29	220	2.60	57	4.70	184	8.11	49	4.81	32	2.81	108	4.72
30-34	219	2.59	59	4.86	171	7.54	48	4.71	42	3.69	91	3.98
35-39	248	2.93	68	5.60	145	6.39	43	4.22	43	3.78	94	4.11
40-44	285	3.36	57	4.70	130	5.73	24	2.36	28	2.46	79	3.46
45-49	340	4.01	72	5.93	120	5.29	57	5.59	59	5.18	110	4.81
50-54	527	6.22	108	8.90	141	6.21	52	5.10	75	6.59	146	6.39
55-59	634	7.49	96	7.91	119	5.24	71	6.97	79	6.94	137	5.99
60-64	848	10.01	102	8.40	118	5.20	67	6.58	94	8.26	163	7.13
65-69	797	9.41	56	4.61	67	2.95	56	5.50	87	7.64	124	5.42
70-74	926	10.93	51	4.20	64	2.82	78	7.65	86	7.56	149	6.52
75-79	919	10.85	39	3.21	52	2.29	76	7.46	105	9.23	146	6.39
80-84	903	10.66	48	3.95	69	3.04	78	7.65	118	10.37	183	8.01
>85	949	11.20	73	6.01	83	3.66	176	17.27	172	15.11	281	12.29
	8470	100.00	1214	100.00	2269	100.00	1019	100.00	1138	100.00	2286	100.00

Nota: It-totali huma akbar minħabba li hemm numru ta' persuni li għandhom aktar minn nuqqas wieħed

Tabella 4.1

Statistika Skond in-Nuqqas u l-Età (Tfal, Kbar u Anzjani)

Età	Fiżika	%	Psikoloġika	%	Intelletwali	%	Smigħ	%	Vista	%	Aktar minn wieħed	%
0-16	371	4.38	220	18.12	499	21.99	80	7.85	73	6.41	312	13.65
17-59	2757	32.55	625	51.48	1317	58.04	408	40.04	403	35.41	928	40.59
60+	5342	63.07	369	30.40	453	19.96	531	52.11	662	58.17	1046	45.76
	8470	100.00	1214	100.00	2269	100.00	1019	100.00	1138	100.00	2286	100.00

Grafika 4 **Statistika Skond in-Nuqqas u l-Età (Tfal, Kbar u Anzjani)**

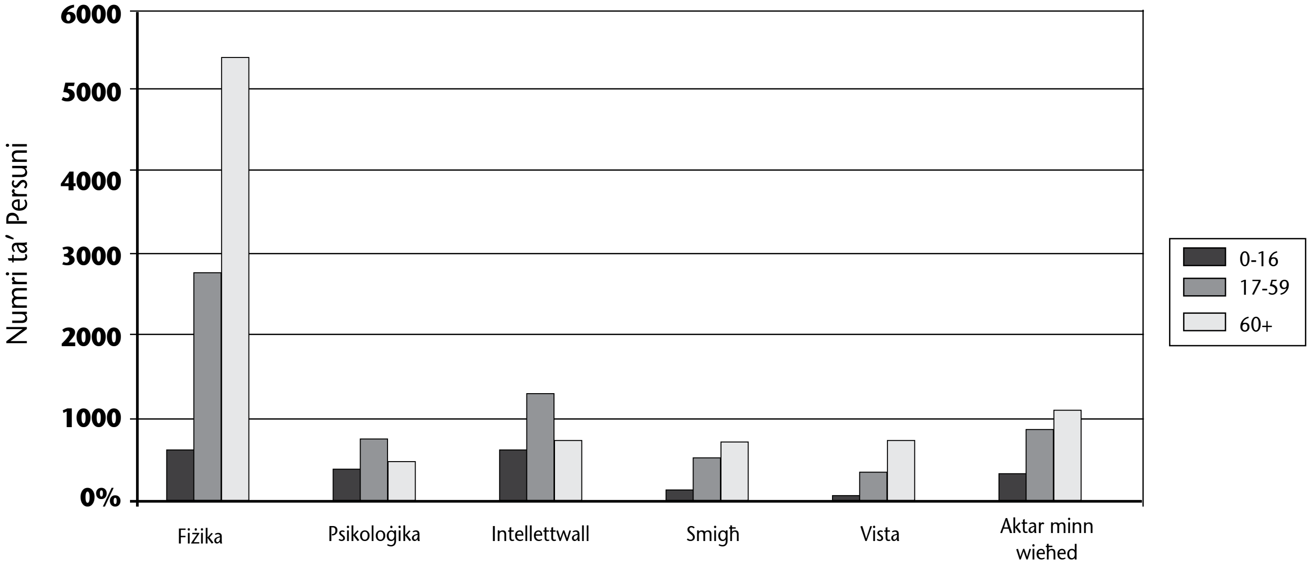

Tabella 5

Prevalenza tad-Diżabilità Mqabbla mal-Popolazzjoni

Sena	Prevalenza
1994	0.9
1999	1.6
2003	1.9
2005	2.3
2006	2.4
2007	2.5
2008	2.8
2009	2.8

Grafika 5 **Prevalenza tad-Diżabilità Mqabbla mal-Popolazzjoni**

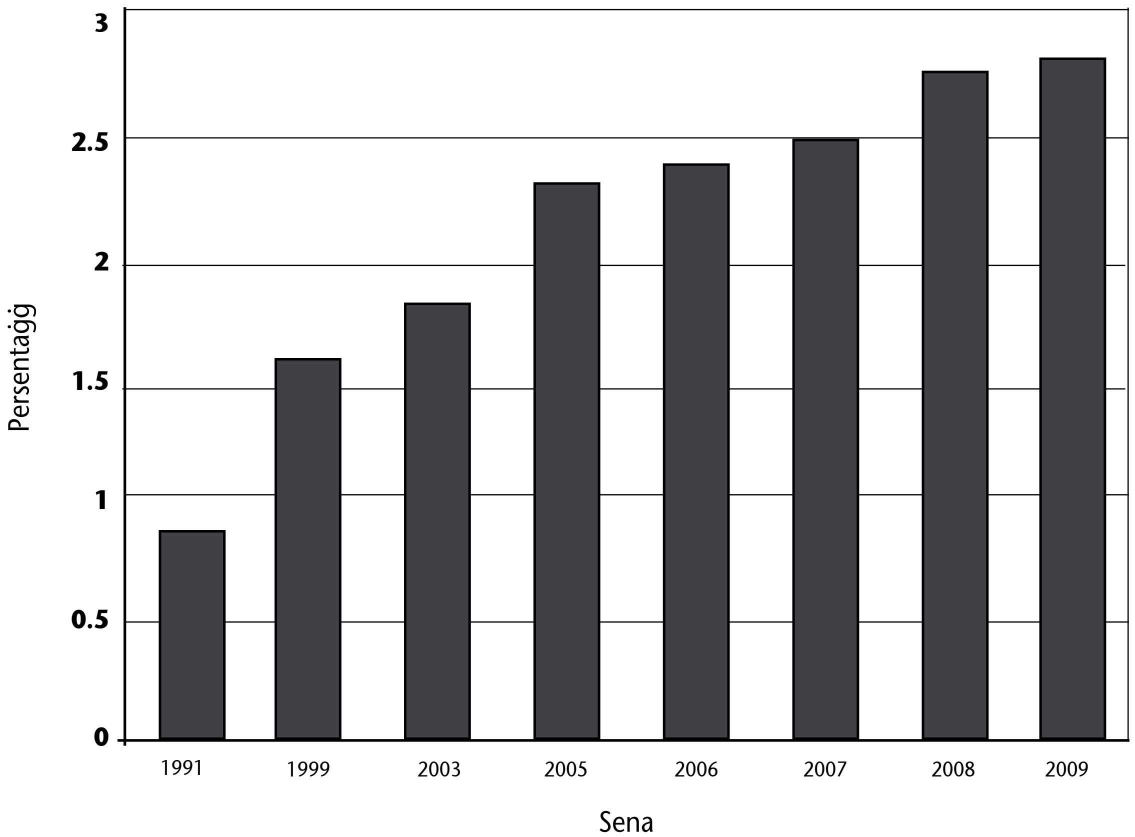

Tabella 6

Prevalenza skond il-Lokalità

Attard	213	Mtarfa	72
Balzan	132	Munxar	25
Birgu	103	Nadur	106
Birkirkara	668	Naxxar	264
Birzebbuġia	233	Paola	328
Bormla	214	Pembroke	64
Dingli	83	Pietà	143
Fgura	333	Qala	44
Floriana	110	Qormi	518
Fontana	25	Qrendi	74
Għajnsielem	65	Rabat	479
Għarb	40	Safi	44
Għargħur	58	San Ġiljan	262
Għasri	9	San Ġwann	302
Għaxaq	94	San Lawrenz	20
Gudja	57	San Pawl il-Baħar	457
Gżira	241	Sannat	48
Ħamrun	398	Siggiewi	290
Iklin	46	Sliema	572
Isla	89	Sta Lucia	97
Kalkara	69	Sta Venera	244
Kerċem	39	Swieqi	156
Kirkop	42	Ta' Xbiex	64
Lija	67	Tarxien	220
Luqa	145	Valletta	265
Marsa	232	Victoria	185
Marsascala	250	Xagħra	91
Marsaxlokk	75	Xewkija	75
Mdina	16	Xgħajra	22
Mellieħa	226	Żabbar	403
Mġarr	71	Żebbuġ	297
Mosta	468	Żebbuġ (Għawdex)	48
Mqabba	69	Żejtun	345
Msida	206	Żurrieq	235

Kummissjoni Nazzjonali
Persuni b'Diżabilità

Bugeia Institute
Braille Street
Santa Venera
Tel: 2278 8555
Fax: 2278 8490
SMS: 7978 8555
Email: helpdesk@knpd.org

www.knpd.org

ISBN No: 978-99909-71-50-7